

Mikołów

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Spis treści

1.	Wstęp.....	4
2.	Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	5
3.	Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	7
4.	Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	9
4.1.	Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	9
4.1.1.	Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2024	9
4.1.2.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	10
4.1.3.	Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017.....	11
4.1.4.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020.....	12
4.1.5.	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.....	12
4.1.6.	Strategia Sprawne Państwo 2020.....	12
4.1.7.	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2020.....	12
4.1.8.	Strategia Europa 2020	12
4.1.9.	Strategia dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województwa małopolskiego i śląskiego do roku 2020.....	12
4.2.	Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	12
4.2.1.	Strategia rozwoju województwa śląskiego „ŚLĄSKIE 2020+”	12
4.2.2.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego	13
4.2.3.	Strategia rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006-2020	15
4.2.4.	Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2014-2017	15
4.2.5.	Zintegrowana Strategia rozwoju dla obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego na lata 2014-2020.....	17
4.2.6.	Podstrategia promocji obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego.....	17
5.	Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego (relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy)	18
5.1.	Strategia rozwoju gminy	18
5.2.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	18
5.3.	Program Rewitalizacji	19
5.4.	Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego.....	19
6.	Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	20
6.1.	Zarys historii obszaru gminy	20
6.1.1.	Mikołów	20
6.1.2.	Bujaków	21
6.1.3.	Borowa Wieś.....	21
6.1.4.	Paniowy	22

6.1.5.	Regielowiec.....	22
6.1.6.	Mokre.....	22
6.1.7.	Śmiłowice.....	23
6.2.	Krajobraz kulturowy.....	23
6.3.	Zabytki nieruchome i zabytki ruchome	24
6.4.	Zabytki archeologiczne	36
6.5.	Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	40
6.6.	Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	47
6.7.	Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.....	47
7.	Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.....	48
8.	Programowanie rozwoju opieki nad zabytkami	53
8.1.	Priorytety programu opieki	53
8.2.	Kierunki działań programu opieki.....	55
9.	Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	57
10.	Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	59
11.	Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków.....	62
12.	Spis tabel.....	64
•	Załącznik nr 1 Projekt pisma do WKZ.....	66
•	Załącznik nr 2 . Projekt uchwały przyjmującej GPOnZ wraz z Gminną Ewidencją Zabytków	67

1. Wstęp

Ochrona i Opieka nad Zabytkami to przede wszystkim obowiązek konstytucyjny i ustawowy, ale też okazja do stworzenia płaszczyzny współpracy partnerów: samorządu lokalnego, samorządu regionalnego, administracji państwowej - Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, właścicieli i użytkowników zabytków, na rzecz projektów kulturalnych finansowanych z funduszy publicznych (w tym strukturalnych) oraz prywatnych w celu podniesienia atrakcyjności i konkurencyjności miejsc. Trwałą formą tej współpracy jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami (dalej zwany GPOnZ), służący wszystkim partnerom w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy.

GPOnZ jest opracowany w celu określenia kierunków podejmowanych działań i zadań, niezbędnych do sprawowania należytej opieki nad zabytkami na terenie gminy w okresie czterech lat od wejścia w życie uchwały rady gminy przyjmującej program. Ma on też na celu poprawę stanu zachowania środowiska kulturowego gminy. Dla realizacji tego celu, program określa między innymi zasady dotyczące finansowania i organizacji działań ochronnych wobec środowiska kulturowego.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Celem zadania realizowanego w okresie marzec – maj 2016 jest opracowanie projektu dokumentu „Gminny Program Opieki nad Zabytkami”, zgodnie z art. 87 Ustawy o Ochronie Zabytków i Opieki nad Zabytkami z 23 lipca 2003 roku, nakładającej na samorządy obowiązek sporządzania czteroletnich programów. Realizacja prac nad dokumentem prowadzona była w ramach prac nad „Podstrategią kształtowania przestrzeni publicznej (w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych i działania na rzecz rozwoju przestrzeni publicznych służących wzmocnieniu lokalnych więzi społecznych oraz opieki nad zabytkami) na lata 2016-2025 wraz z Planem Operacyjnym”.

Przygotowanie niniejszego programu nastąpiło po przeprowadzeniu badania ankietowego w gminach, analizie istniejących strategicznych dokumentów i lokalnych programów, analizie zastanej ewidencji zabytków, oraz dotychczasowych doświadczeń, dobrych praktyk polskich i międzynarodowych.

Ustawowy obowiązek opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego nakładają na samorząd gminny dwa akty prawne:

- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.¹ w art. 7 ust. 1, wśród zadań własnych gminy jako jednostki samorządu terytorialnego najniższego szczebla wymienia sprawę z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.².

Ustawa ta w art. 4 formułuje podstawowe obowiązki organów administracji publicznej w zakresie **ochrony** zabytków, mające na celu m.in.:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

W art. 5. Ustawa formułuje obowiązki w zakresie **opieki** nad zabytkiem sprawowanej przez jego właściciela lub posiadacza, która polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Program opieki nad zabytkami na lata 2016-2020 jest dokumentem prawa miejscowego.

Powstanie i sporządzanie niniejszego dokumentu wynika z zapisów artykułów 16, 18, 21-22 oraz 84 – 88 wspomnianej wyżej ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece

¹ tekst jednolity Dz.U. Nr 142 poz. 1591 z 2001 r. z późn. zm.

² Dz. U. Nr 163, poz. 1568, z późniejszymi zmianami oraz Dz. U. z 2010 r. Nr 97, poz. 804 z późn. zm.

nad zabytkami. Program dotyczy zagadnień opieki nad zabytkami na obszarach jednostek samorządu terytorialnego, powiatów oraz województw.

Art. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wprowadza następujące pojęcia związane z ochroną i opieką nad zabytkami:

- zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków, w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Pomocne znaczenie w sprawowaniu opieki może mieć Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu. Zakres, do którego się odnosi dotyczy wprowadzenia nowych narzędzi ochrony krajobrazu, a zwłaszcza kulturowego.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Obowiązujące uregulowania prawne, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zostały zawarte, oprócz omówionych powyżej podstaw opracowania GPOnZ w:

Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. 3 w artykułach:

- Art. 5: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.
- Art. 6 ust. 1: „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju oraz (...) udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.
- Art. 86: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa”.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴.

Ustawa określa zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa, mówi także, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane⁵. Ustawa normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności, między innymi o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska⁶, która mówi między innymi o tym, że ochrona środowiska polega na zachowaniu wartości kulturowych.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁷, której przepisy określają między innymi kompetencje dotyczące wycinki i pielęgnacji drzew, na terenach objętych prawną ochroną konserwatorską.

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami⁸. W rozumieniu ustawy, celem publicznym jest między innymi: opieka nad nieruchomościami, stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa między innymi postępowanie wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej⁹. Ustawa precyzuje, że działalność kulturalna polega na upowszechnianiu i ochronie kultury (art. 1 ust. 1). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami. (art. 1 ust. 2). Mecenat nad działalnością

³ Dz. U. nr 78 poz. 483, ze zm.

⁴ Dz. U. 2015 poz. 199.

⁵ Dz. U. 2013 poz. 1409, ze zm.

⁶ Dz. U. 2013 poz. 1232, ze zm.

⁷ Dz. U. 2013 poz. 627, ze zm.

⁸ Dz. U. 2015 poz. 782.

⁹ Dz. U. 2012 poz. 406, ze zm.

kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4). Art. 2 ustawy wymienia formy organizacyjne działalności kulturalnej, wśród których znajdują się obok teatrów, oper, operetek, filharmonii, orkiestr, kin, muzeów, bibliotek, domów kultury, ognisk artystycznych, galerii sztuki - ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym (art. 9 ust. 1, 2). Instytucje kultury, a zwłaszcza muzea, jednostki organizacyjne mające na celu opiekę nad zabytkami, ośrodki badań i dokumentacji, biura wystaw artystycznych, galerie i centra sztuki, Filmoteka Narodowa, biblioteki, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, ogniska artystyczne, domy pracy twórczej - prowadzą w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury. Do podstawowych zadań tych instytucji należy między innymi sprawowanie opieki nad zabytkami.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie¹⁰. W ramach ustawy, gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (między innymi stowarzyszenia).

---

¹⁰ Dz. U. 2014 poz. 1118.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

W rozdziale tym omówione zostają dokumenty programowe rządu, województwa i powiatu, mające wpływ na wybory kierunków lokalnej polityki opieki nad zabytkami. Wynikają one z dokumentów strategicznych wyższego rzędu, takich jak Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (perspektywa 2030 roku) oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wraz z dziewięcioma zintegrowanymi strategiami, określające zasady prowadzenia polityki kraju na najbliższe lata.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Sprawy dziedzictwa zostały ujęte w poniżej omówionych dokumentach programowych.

4.1.1. Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2024¹¹

Zawiera 11 programów operacyjnych, które precyzują, w jaki sposób strategia jest realizowana pod względem finansowania działalności kulturalnej ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – tam też należy szukać inspiracji do finansowania zadań zdefiniowanych w toku prac nad GPOnZ.

- 1) Program operacyjny „Promocja twórczości”,
- 2) Program operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”,
- 3) Program operacyjny „Promocja czytelnictwa”,
- 4) Program operacyjny „Edukacja kulturalna i upowszechniania kultury”,
- 5) Program operacyjny „Obserwatorium kultury”,
- 6) Program operacyjny „Promocja kultury polskiej za granicą”,
- 7) Program operacyjny „Rozwój infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą”,
- 8) Program operacyjny „Promesa Ministra Kultury”
- 9) Program operacyjny „Media z kulturą”,
- 10) Program operacyjny „Rozwój inicjatyw lokalnych”,
- 11) Program operacyjny „Znaki Czasu”.

Celem programu operacyjnego „Dziedzictwo kulturowe” jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych.

Cel nadrzędny programu operacyjnego ma być osiągnięty poprzez cele szczegółowe:

- 1) poprawę stanu zachowania zabytków;
- 2) zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego);
- 3) kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele inne niż kulturalne;
- 4) zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;

¹¹ Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury, Warszawa 2005, w:<http://bip.mkidn.gov.pl/>.

5) poprawę warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;

6) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

Realizacja programu odbywa się w ramach dwóch komplementarnych priorytetów:

Priorytet 1 „Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych” – poprawa stanu zachowania zabytków, działania rewaloryzacyjne, konserwacyjne, modernizacyjne, adaptacja i ochrona obiektów zabytkowych, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków, prace dokumentacyjne, działania mające na celu zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.

Priorytet 2 programu „Rozwój i koncentracja kolekcji muzealnych” koncentruje się natomiast na zadaniach związanych z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

4.1.2. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030¹²

Dokument uwzględnia powiązania polityki przestrzennej z ochroną i opieką nad zabytkami oraz zalecenia odnoszące się do zachowania i wykorzystania dziedzictwa kulturowego Polski:

- 1) rewitalizacja historycznych i zabytkowych obiektów w celu wzmocnienia i wyeksponowania ich funkcji;
- 2) zabezpieczenie możliwości dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o zachowanie w dobrym stanie zasobów naturalnych, kulturowych i lokalnych walorów środowiska;
- 3) zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym najcenniejszych fragmentów przestrzeni przyrodniczej, w procesie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego – przy aktywnym udziale różnorodnych partnerów, w szczególności społeczności lokalnych;
- 4) rozpoznanie i zachowanie charakterystycznych krajobrazów przyrodniczych i historycznych oraz związanych z nimi elementów symbolicznych o charakterze dóbr materialnych lub stanowiących części niematerialną dziedzictwa kultury oraz rozwój współczesnych krajobrazów kulturowych;
- 5) wykorzystanie unikalnych zasobów krajobrazu kulturowego i budowanie specjalizacji terytorialnej w celu rozwoju lokalnych rynków pracy;
- 6) ochrona i wykorzystanie dla harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich ich potencjału przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego;
- 7) dbałości o zabytki oraz dziedzictwo kulturowe, kultywowanie tradycji lokalnych, sprzyjające rozwojowi turystyki i wspomagające proces budowania/wzmacniania tożsamości kulturowej;
- 8) kompleksowe lokalne programy rewitalizacji powinny zapewniać poprawę stanu budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej, ochronę dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawę transportu publicznego, itp.
- 9) zintegrowana ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;

¹² Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2013 w:
http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/polityka_przestrzenna/kpzk/aktualnosci/documents/kpzk2013.pdf.

10) prowadzenie aktywnej polityki konserwatorskiej i promocyjnej w stosunku do zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i zabytkowych obiektów kultury, obejmującej określenie przestrzeni i obiektów poddanych ochronie lub wskazanych do ochrony, prowadzenie monitoringu zachowania zasobów; powstanie list krajobrazów i obiektów o unikatowych wartościach przyrodniczych, historycznych, archeologicznych, szczególnie o cechach symbolu, a także upowszechnienie listy krajobrazów zagrożonych;

11) zabezpieczenie dziedzictwa przed skutkami klęsk żywiołowych;

12) edukacja obywatelska w zakresie budowania powszechnego przekonania, że polska przestrzeń pojmowana jako bogactwo naturalne i dziedzictwo kulturowe podlega zasadom zrównoważonego rozwoju, a ład przestrzenny jest dobrem publicznym.

4.1.3. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017¹³

Celem krajowego programu jest wzmocnianie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Dla realizacji celu głównego przyjęto trzy cele szczegółowe:

- 1) wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- 2) wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- 3) tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.

Cele powyższe realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

Cel szczegółowy 1: wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce

Kierunek działania 1: Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych.

Kierunek działania 2: Przygotowanie ratyfikacji konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego.

Kierunek działania 3: Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.

Kierunek działania 4: Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego.

Kierunek działania 5: Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych.

Kierunek działania 6: Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

Kierunek działania 7: Realizacja badań w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.

Cel szczegółowy 2: wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków

Kierunek działania 1: Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach.

Kierunek działania 2: Wypracowanie standardów pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną.

Kierunek działania 3: Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków.

Kierunek działania 4: Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.

¹³ przyjęty 24 czerwca 2014 r. Uchwałą Rady Ministrów Nr 125/2014, w: <http://bip.mkidn.gov.pl/>.

Cel szczegółowy 3: tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji

Kierunek działania 1: Przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa.

Kierunek działania 2: Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych.

Kierunek działania 3: Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu.

Kierunek działania 4: Zwiększenie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

Pozostałe dokumenty krajowe ujmujące problematykę GPONZ, zawarte zostały w omówionych poniżej dokumentach.

4.1.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Zakres odniesienia: Uwzględnienie zagadnienia ochrony krajobrazu przyrodniczego i kulturowego w procesach rozwoju regionów.

4.1.5. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Zakres odniesienia: ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

4.1.6. Strategia Sprawne Państwo 2020

Zakres odniesienia: racjonalizacja struktur terenowych organów administracji rządowej – zapewnienie optymalnych warunków działania wojewódzkich konserwatorów zabytków.

4.1.7. Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2020

Zakres odniesienia: uwzględnienie utrzymania walorów kulturowych i estetycznych oraz ochrony krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych w zakresie działań dotyczących odpowiedniego uporządkowania przestrzennego.

4.1.8. Strategia Europa 2020

Zakres odniesienia: zapewnienie dostępu do wiedzy i informacji wpływających na ogólny poziom kompetencji, w szczególności ludzi młodych.

4.1.9. Strategia dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województwa małopolskiego i śląskiego do roku 2020

Problematyka opieki nad zabytkami jest również ujęta w nowym ponadregionalnym dokumencie, omówionym szerzej w aneksie 2 Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami, o którym mowa w rozdziale poniżej 4.2.4.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1. Strategia rozwoju województwa śląskiego „ŚLĄSKIE 2020+”¹⁴

Główne cele strategiczne regionalnego samorządu to:

¹⁴ <http://www.slaskie.pl/> dokument uchwalony przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr IV/38/2/2013 z dnia 1 lipca 2013 r.

- A. Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność
- B. Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie
- C. Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni
- D. Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy

Dla celu strategicznego dotyczącego atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni określony został

Cel operacyjny: C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni oraz poniższe kierunki działań:

1. Rewitalizacja terenów i obiektów, w tym przemysłowych i zdegradowanych na tereny/obiekty o funkcjach społeczno-gospodarczych oraz zapewnienie ich dostępności.
2. Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych, szczególnie centrów miast i centrów dzielnic oraz przestrzeni recepcyjnych.
3. Tworzenie i rewitalizacja obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych.
4. Przywracanie pozycji lub nadawanie nowych funkcji obiektom zabytkowym oraz symbolicznym w życiu społeczności lokalnych.
5. Zapewnienie praworządności gospodarowania przestrzenią poprzez skuteczną ochronę prawa własności i interesu społecznego.
6. Rewitalizacja osiedli mieszkaniowych, w tym starych dzielnic.
7. Wspieranie powstawania atrakcyjnych terenów mieszkaniowych w miastach oraz przeciwdziałanie procesom suburbanizacji.
8. Wsparcie działań podnoszących jakość planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym, w tym działań integracyjnych.

4.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego¹⁵

Jest to dokument planowania strategicznego z października 2015 r., określający działania, za pomocą których samorząd województwa wpływa na rozmieszczenie funkcji terenów w przestrzeni i ich wzajemne powiązanie. Omawia m.in. obszary krajobrazów kulturowych na Śląsku.

Dla realizacji celu samorząd przyjmuje następujące kierunki polityki przestrzennej:

- 3.1 Ochrona zasobów środowiska.
- 3.2 Kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach miejskich.
- 3.3 Kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach wiejskich.

W ustaleniach planu Cel 3. PRZESTRZEŃ – ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO – kierunek 3.2. i 3.3. dotyczy dziedzictwa kulturowego.

Kierunek 3.2: Kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach miejskich:

- kształtowanie obszarów śródmiejskich o wysokiej jakości rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych poprzez tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, podkreślających rangę centrów miast;

¹⁵ <https://www.slaskie.pl/planzagospodarowania/files/zalaczniki/2015/11/06/1446794385/1446794428.pdf>.

- ochrona i zachowanie historycznych układów urbanistycznych oraz obiektów dziedzictwa kulturowego podkreślających tożsamość miast;
- rewitalizowanie i rekultywowanie terenów zdegradowanych i przemysłowych z wykorzystaniem ich na tereny o funkcjach komercyjnych i publicznych (ekologicznych, turystycznych, kulturowych, usługowych i społeczno-gospodarczych);
- kreowanie przestrzeni publicznych umożliwiających wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców i integrację społeczności lokalnych oraz ich wyposażanie w odpowiednią infrastrukturę;
- kształtowanie oraz poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych z uwzględnieniem ograniczeń i potrzeb osób z różnymi dysfunkcjami, utrudniającymi poruszanie się w przestrzeni lub jej percepcję, osób starszych oraz osób sprawujących opiekę nad małymi dziećmi;
- wprowadzanie rozwiązań przestrzennych poprawiających bezpieczeństwo publiczne;
- zapewnianie powiązań przyrodniczych terenów zieleni miejskiej z lasami i terenami otwartymi na ich obrzeżach, zapewnienie kanałów przewietrzania, przeciwdziałających kumulacji zanieczyszczeń powietrza;
- kształtowanie systemu zielonych pierścieni wokół miast w postaci lasów, parków regionalnych i terenów otwartych, w tym z wykorzystaniem terenów zdegradowanych;
- ograniczanie rozpraszania osadnictwa w strefach podmiejskich, w krajobrazach otwartych (suburbanizację), zgodnie z ideą zwartych miast i osiedli;
- gospodarowanie wodami opadowymi ukierunkowane na spowolnienie odpływu ze zlewni (system mikro- i małej retencji).

Kierunek 3.3: Kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach wiejskich:

- kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej i ochrona gruntów o największej przydatności dla celów produkcji rolnej;
- zapewnienie wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego na obszarach o niskim potencjale produkcji rolnej;
- podnoszenie walorów przyrodniczych (w tym wprowadzanie stref ekotonowych cieków wodnych) rolniczej przestrzeni produkcyjnej niezbędnej dla utrzymania różnorodności biologicznej z uwzględnieniem różnorodnych form retencji technicznej i nietechnicznej (w tym ochrona przed spływem zanieczyszczeń do wód);
- preferowanie utrzymania tradycyjnej skali i form zabudowy oraz układów przestrzennych wsi i charakterystycznych krajobrazów dla zachowania tożsamości kulturowo-krajobrazowej;
- kultywowanie tradycji i lokalnych wartości kulturowych – tworzenie m.in. markowych produktów turystycznych;
- kreowanie przestrzeni publicznych umożliwiających wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców i integrację społeczności lokalnych oraz ich wyposażanie w odpowiednią infrastrukturę;
- kształtowanie oraz poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych z uwzględnieniem ograniczeń i potrzeb osób z różnymi dysfunkcjami, utrudniającymi poruszanie się w przestrzeni lub jej percepcję, osób starszych oraz osób sprawujących opiekę nad małymi dziećmi;
- wspieranie działań na rzecz zrównoważonego wzrostu produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego przy uwzględnieniu dobrych praktyk rolniczych;

- rozwijanie inwestycji gospodarczych wykorzystujących lokalny potencjał rolniczy w powiązaniu ze szlakami komunikacyjnymi;
- wprowadzanie rozwiązań przestrzennych poprawiających bezpieczeństwo publiczne;
- rewitalizowanie, rekultywowanie, rewaloryzowanie obszarów zdegradowanych (zdeastowanych) w celu poprawy ich jakości i przywrócenie utraconych wartości.

4.2.3. Strategia rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006-2020¹⁶

Cele strategiczne rozwoju kultury w Województwie Śląskim realizuje Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego za pomocą Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami (omówionego poniżej).

Istotny z punktu widzenia GPOnZ jest cel strategiczny 3: upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego Regionu (materialnego i niematerialnego) oraz jego efektywniejsze wykorzystywanie do celów turystycznych.

Zawiera on następujące kierunki działania:

- Rozpoznawanie zasobów dziedzictwa kulturowego oraz prowadzenie projektów badawczych na jego temat;
- Inwentaryzowanie dziedzictwa kulturowego;
- Popularyzacja dziedzictwa kulturowego (w tym z użyciem najnowszych technik);
- Rewitalizacja i renowacja obiektów zabytkowych;
- Rewitalizacja obiektów i terenów przemysłowych i znajdowanie dla nich nowych funkcji;
- Wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego na potrzeby turystyki (promocja, tworzenie produktów turystyki kulturowej);
- Tworzenie zasobów dziedzictwa kulturowego regionu.

4.2.4. Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2014-2017¹⁷

Wśród przyjętych w programie kierunków rozwoju polityki przestrzennej wymienia się:

- Wykreowanie zintegrowanego regionalnego produktu turystycznego;
- Tworzenie markowych produktów turystycznych;
- Rozwijanie potencjału wewnętrznych obszarów zagrożonych marginalizacją.

Czytamy w nim: Zabytki posiadają potencjał nie tylko materialny, ale też artystyczny i poznawczy utrwalający naszą pamięć narodową oraz tworzący tożsamość. Stanowią o tożsamości przestrzeni, nadając jej swoisty genius loci, tym samym decydują o jej konkurencyjności. Świadoma reinterpretacja dziedzictwa jest elementem budowy wspólnej tożsamości, a pośrednio więzi międzyludzkich i zaufania, które ułatwia interakcje oraz współdziałanie i jest kluczowym czynnikiem rozwoju kapitału społecznego. Jedynie zadbane, dobrze eksponowany obiekt jest postrzegany przez społeczeństwo jako wartość. Zabytek pojmowany w ten sposób oddziałuje na stan gospodarki i przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Mając na uwadze powyższe, sformułowano następującą misję Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2014-2017:

¹⁶ <http://www.slaskie.pl/> dokument uchwalony przez Sejmik Województwa 28 sierpnia 2006 r.

¹⁷ <http://www.slaskie.pl/> dokument uchwalony przez Sejmik Województwa 10 marca 2014 r.

Dobrze zachowane, zadbane zabytki stanowiące o tożsamości regionu kluczowym czynnikiem budowy kapitału społecznego województwa, rozwoju gospodarczego województwa oraz jego promocji w kraju i na świecie.

Realizacji tej misji mają służyć dwa cele strategiczne i przyporządkowane im poniższe kierunki działań:

CEL STRATEGICZNY I - kształtowanie kulturowego obrazu województwa

Dla celu strategicznego sformułowano trzy cele operacyjne:

Cel operacyjny I.1 – Ustalenie potencjału zasobów zabytkowych województwa

Kierunek działań I.1.A – Weryfikacja zabytków województwa

Kierunek działań I.1.B – Rozwój badań i studiów nad zabytkami województwa

Cel operacyjny I.2 – Budowa systemu zarządzania zabytkami województwa

Kierunek działań I.2.A – Tworzenie nowoczesnych struktur zarządzania zabytkami

Kierunek działań I.2.B – Zarządzanie zabytkami

Kierunek działań I.2.C – Marketing markowych produktów kulturowych i kulturowo-gospodarczych

Cel operacyjny I.3 – Włączenie zabytków w procesy gospodarcze

Kierunek działań I.3.A – Integracja działań społeczno-gospodarczych na rzecz opieki nad zabytkami

Kierunek działań I.3.B – Konserwacja i adaptacja zabytków

Kierunek działań I.3.C – Kształtowanie obszarów zabytkowych i krajobrazów kulturowych

Kierunek działań I.3.D – Nowoczesna i efektywna opieka nad zbiorami zabytków i ich udostępnianiem

CEL STRATEGICZNY II - kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu

Dla drugiego celu strategicznego sformułowano dwa cele operacyjne:

Cel operacyjny II.1 – Propagowanie wiedzy o zabytkach oraz sposobach opieki nad zabytkami

Kierunek działań II.1.A – Wzmocnienie edukacji o dziedzictwie kulturowym

Kierunek działań II.1.B – Popularyzacja i promocja zabytków i wiedzy o zabytkach

Cel operacyjny II.2 – Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami

Kierunek działań II.2.A – Wspieranie działań na rzecz poznania dziedzictwa kulturowego regionu

Kierunek działań II.2.B – Promowanie przykładów dobrych praktyk w sferze opieki nad zabytkami.

Dla opieki nad zabytkami najistotniejsze będą postanowienia zawarte w celu operacyjnym II.2. omówione poniżej.

CEL OPERACYJNY II.2

AKTYWIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH NA RZECZ OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zabytki w dużej mierze wypełniają przestrzeń nas otaczającą. Ich stan zachowania zależy przede wszystkim od mieszkańców województwa i ich stosunku do zabytków. Aby zachęcić mieszkańców do opieki nad zabytkami, niezbędne jest wykształcenie pozytywnych postaw

wobec zabytków i tradycji regionu przez działania na rzecz poznania zabytków i stosowanie zachęt do działania na rzecz opieki nad zabytkami.

Efektem realizacji celu będzie wzrost zainteresowania historią, tradycją i zabytkami wśród mieszkańców regionu, podniesienie aktywności społecznej w dziedzinie opieki nad zabytkami.

Celowi temu służyć będą następujące kierunki działań:

Kierunek działań II.2.A – Wspieranie działań na rzecz poznania dziedzictwa kulturowego regionu.

Efektywna opieka nad zabytkami musi być poparta akceptacją społeczną. Wymaga to kształtowania świadomości społecznej w duchu przywiązania do tradycji i historii regionu, lokalnych wzorców życia, obrzędów i zwyczajów, a także poszanowania zabytków. Ważne jest podkreślenie, zwłaszcza wśród młodzieży, wartości postaw obywatelskich wobec zabytków i dziedzictwa kulturowego, a także organizowanie wspólnych przedsięwzięć mających na celu ochronę i promocję miejsc o znaczeniu historyczno-kulturowym.

Kierunek działań II.2.B – Promowanie przykładów dobrych praktyk w sferze opieki nad zabytkami.

Wiele osób bezinteresownie wspiera opiekę nad zabytkami. Aby wzmocnić ich zaangażowanie oraz zachęcić innych do pracy na rzecz zabytków, należy ich docenić, promować i nagradzać.

4.2.5. Zintegrowana Strategia rozwoju dla obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego na lata 2014-2020¹⁸

Dokument powstał w ramach projektu pn. „J-ednolita S-strategia T-erytorialna = spójny obszar funkcjonalny powiatu mikołowskiego poprzez wzmocnienie mechanizmów efektywnej współpracy JST”, realizowanego w ramach programu „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego” finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG 2009-2014.

4.2.6. Podstrategia promocji obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego¹⁹

Podstrategia jest jedną z części wyżej omówionej strategii.

Dokument służy zbudowaniu marki i wypromowaniu portfela produktów oraz określeniu przyszłych działań promocyjnych powiatu mikołowskiego, włączających aspekty dziedzictwa kulturowego, w tym promocji lokalnych produktów kulturalnych i obiektów zabytkowych dzięki współpracy z regionalnymi mediami.

¹⁸ <http://www.mikolowski.pl/index.php/j-ednolita-s-strategia-t-erytorialna-spojny-obszar-funkcjonalny-powiatu-mikolowskiego-poprzez-wzmocnienie-mechanizmw-efektywnej-wspolpracy-jst>.

¹⁹ Styczeń 2016.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego (relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy)

Mikołów jest jednym z najstarszych miast na Śląsku, pierwsze wzmianki o mieście pochodzą z roku 1222. Prawa miejskie uzyskał w roku 1547. Od 1 stycznia 1999 jest siedzibą władz powiatu mikołowskiego.

Gmina licząca 38 974 mieszkańców²⁰, graniczy:

- od północy z Rudą Śląską;
- od wschodu z Katowicami;
- od zachodu z gminami Ornontowice i Gierałtowice;
- od południa z Tychami, gminą Wiry, Łaziskami Górnymi, Orzeszem.

Gminny program opieki nad zabytkami stanowi dokument uzupełniający dotychczas przyjęte lokalne dokumenty strategiczne oraz akty prawa miejscowego, uwzględniając zadania z zakresu opieki nad zabytkami.

5.1. Strategia rozwoju gminy

Strategia Rozwoju Gminy Mikołów na lata 2008-2016 -dokument z 2008 roku został przyjęty uchwałą Rady Miasta Nr XXI/330/2008. W charakterystyce zasobu mieszkaniowego zwraca ona uwagę, iż wiek poszczególnych obiektów mieszkaniowych ma w wielu przypadkach bezpośrednie przełożenie na stan techniczny lokali. Najwyższy udział złych stanów technicznych wykazuje zabudowa najstarsza, o niskich standardach wyposażenia. Są to w większości budynki kilku lub kilkunastorodzinne, bardzo zdekapitalizowane, źle wyposażone, wymagające dużych nakładów na remonty.

W sposób bezpośredni, aczkolwiek ogólnikowy zadanie „Ochrona dziedzictwa kulturowego miasta” znalazło swoje miejsce w celu strategicznym KULTURA – WZROST ZNACZENIA KULTURY JAKO CZYNNIKA ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ. Koordynatorem tego zadania wskazano Miejskiego Konserwatora Zabytków, partnerami: Starostwo Powiatowe, instytucje kulturalne, NGO. Zadaniu przypisano wskaźniki - Powierzchnia obiektów poddanych, rozbudowie, budowie, renowacji; liczba imprez organizowanych z wykorzystaniem infrastruktury. W celu strategicznym ROZWINIĘTY SEKTOR TURYSTYCZNY – wskazano m.in. zadania: Zabezpieczenie architektury sakralnej oraz Szlak architektury sakralnej.

5.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Studium sporządzono dla obszaru o powierzchni 74,28 km². Dokument z 2013 przyjęty został uchwałą Rady Miejskiej Mikołowa nr XXXIII/766/2013 z dnia 27 sierpnia 2013 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i warunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa. W paragrafie 8 i 9 został omówiony stan krajobrazu kulturowego oraz wymóg jego ochrony.

²⁰ wg danych: Banku Danych Regionalnych GUS (stan na dzień 31 grudnia 2009r.).

5.3. Program Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji (GPR) dla gminy Mikołów jest częścią dokumentu pn. „Podstrategia kształtowania przestrzeni publicznej (w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych i działania na rzecz rozwoju przestrzeni publicznych służących wzmocnieniu lokalnych więzi społecznych oraz opieki nad zabytkami) na lata 2016-2025 wraz z Planem Operacyjnym” jest opracowywana w ramach projektu „J-ednolita S-trategia T-erytorialna = spójny obszar funkcjonalny powiatu mikołowskiego poprzez wzmocnienie mechanizmów efektywnej współpracy JST”, realizowanego w ramach programu „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego” finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG 2009-2014.

5.4. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

Gmina uchwaliła 10 planów, co wyróżnia pozytywnie samorząd na tle sytuacji w Polsce. Duża liczba planów zagospodarowania przestrzennego miasta obejmująca swym zasięgiem 99% powierzchni gminy stanowi o objęciu tą formą ochrony szerokiego zakresu zasobów zabytkowych gminy.

Do najważniejszych z punktu widzenia opieki nad zabytkami należy MPZP – Centrum, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Mikołowa nr XXIX/437/2004 z dnia 28.12.2004 r., w którym ujęty został układ urbanistyczny wpisany do rejestru zabytków nr 636/66, strefy A, B, E ochrony konserwatorskiej, krzyże i kapliczki przydrożne oraz stanowiska archeologiczne.

6. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

6.1. Zarys historii obszaru gminy

6.1.1. Mikołów

Miasto Mikołów jest jednym z najstarszych miast Górnego Śląska. Pierwsza wzmianka o mieście pochodzi z 1222 r., wtedy to opolski książę Kazimierz potwierdził nadanie przywilejów wrocławskiemu biskupowi, a pod dokumentem w roli świadka podpisał się Andreas, castellanus de Muiculow dając początek istnienia przyszłego Mikołowa.

Wiek XIII i początek XIV to przede wszystkim klęski żywiołowe, zarazy dziesiątkujące ludność oraz liczne wojny pomiędzy zwaśnionymi władcami roszczącymi sobie pretensje do tych ziem. To także legendarny najazd mongolski z roku 1241 i późniejszy z 1259 r., który zniszczył miasto i tereny przyległe, czego skutkiem było przeniesienie siedziby kasztelańskiej z Mikołowa do Pszczyny. W roku 1295 Księstwo Raciborskie, w którego skład wchodził Mikołów dostało się pod wpływ czeskie, dając tym samym początek liczącego ok. 300 lat okresu podporządkowania czeskiej koronie.

Koniec XIV i XV wieku to początek uprzemysłowienia Mikołowa, wtedy to powstała pierwsza kuźnia żelazna. To również okres licznych wojen na tle religijnym.

W roku 1547 Mikołów otrzymał prawa miejskie, słynąc do tej pory z urządzanych jarmarków. Z tego okresu, z roku 1527 zachował się urbariusz wymieniający z nazwiska mikołowian, w znacznej większości o polskim brzmieniu i rodowodzie, co dobitnie świadczy o polskości miasta. Na przełomie wieku XV i XVI powstały także pierwsze zakładane przez lokalnych rzemieślników cechy i bractwa czeladnicze.

Wiek XVI prócz wzrostu znaczenia gospodarczego Mikołowa to również okres rozpoczynający długie wojny religijne, przymusowe nawracanie katolików na luteranizm, wypędzanie księży itd.

Koniec wojny trzydziestoletniej (1618-1648), która nie ominęła tych ziem powodując znaczne straty materialne i społeczne, zamknął okres wojen religijnych i powrót na te tereny katolicyzmu.

Wiek XVIII to okres złych wieści w dziejach Mikołowa. W stuleciu tym miały miejsce klęski głodu, epidemii, trzęsienia ziemi i pamiętny niszczący większość zabudowy i archiwa miejskie pożar miasta z 1794 r. Tereny te dotknęły trzy wojny śląskie, po których Mikołów znalazł się pod panowaniem Prus (1742). Od tego momentu Śląsk i wchodzące w jego skład Księstwo Pszczyńskie z Mikołowem politycznie przechodziło z rąk Austrii i podporządkowane zostało koronie pruskiej, a od 1871 roku weszło w skład II Rzeszy.

Po I Wojnie Światowej – przegranej państw centralnych i ruchach rewolucyjnych w Rosji, uczestnictwie mieszkańców Mikołowa w powstaniach śląskich w latach 1919-1921 oraz w wyniku plebiscytu z roku 1922 – Mikołów powrócił w struktury odradzającego się, niepodległego państwa polskiego. Do 1939 r. funkcjonował w ramach Autonomicznego Województwa Śląskiego, należąc do dynamicznie rozwijających się miast regionu zwiększając jego potencjał gospodarczy. Na szczególną uwagę z lat międzywojennych zasługują liczne nowopowstałe inwestycje oświatowe.

We wrześniu 1939 r. Mikołów został wcielony do III Rzeszy, pozostając tam aż do wyzwolenia w 1945 r. Miasto jest miejscem – „symbolem” prześladowania miejscowej ludności polskiej, przez które w ostatnich dniach wojny przebiegła trasa ewakuacji więźniów obozu Auschwitz.

Wraz z zakończeniem działań wojennych rozpoczęła się odbudowa miasta, formowanie się nowego, odmiennego – socjalistycznego ustroju politycznego oraz głębokie przemiany społeczne.

Rok 1989 zaowocował przemianami politycznymi, przywracaniem demokratycznych zasad życia społecznego, gospodarki rynkowej i samorządności.

Od 1 stycznia 1999 roku Mikołów stał się miastem powiatowym.

6.1.2. Bujaków

Pierwsza wzmianka źródłowa na temat Bujakowa pojawiła się w XIII w. Dotyczyła ona płacenia dziesięciny na rzecz Kolegiaty Opolskiej z 3 łanów, na rzecz biskupa z 27 łanów. Wówczas wieś była posadowiona na prawie niemieckim. Od XV w. ród Bujakowskich został oficjalnie poświadczony w źródłach. W roku 1431 dziedzicem Bujakowa został Mateusz z Bujakowa, sędzia ziemski bytomski. Następnie w 1520 r. wieś przechodziła do rąk Macieja Bujakowskiego, który posiadał jeden dział. Drugi zaś był w posiadaniu Mikołaja Bujakowskiego. Lata 1598-1620 to okres, kiedy właścicielem wsi był Piotr Bujakowski, w 1619 r. był to jeden dział. Drugi należał do Zygmunta Rostka. W końcu w roku 1666 Wilhelm Sobek z Kornicy dokonał zakupu Dolnego Bujakowa. Nie na długo jednak, gdyż dwa lata później odkupił go Waław Kloch z Kornicy. W roku 1679 właścicielem wsi został Wilhelm Kloch. Po jego śmierci spadek przejął jego syn Karol Henryk Kloch. W 1725 r. Leopold Ziemięcki kupił Dolny Bujaków, a w 1737 r. sprzedał go Janowi Mikołajowi Kosielawskiemu. W 1742 r. dział ten kupiła Anna Janina Szymańska. Pod koniec XVII w. dział Górnego Bujakowa dostał się w ręce rodziny Rayskich, a w 1714 r. kupił go Jan Cybułka. Jego syn Waław nabył w 1733 r. dział Średniego Bujakowa, a w 1754 r. także Dolny Bujaków. W roku 1766 wieś nabył Jan Paweł von Werner. W 1785 r. dziedzicem Bujakowa została jego żona oraz syn August von Werner. Nastąpiła likwidacja dolnego folwarku, został jedynie folwark średni i górny. Kolejnym właścicielem wsi został w roku 1791 hrabia Hartwig Ludwik Anton von Hoym, który później sprzedał ją Janowi Fryderykowi Priebisch z Jaroszowa w 1806 r. Niestety zadłużony nowy właściciel w 1819 r. zmuszony był oddać ziemię na rzecz Kluczborskiej Kasy Ubogich i Domu Karmy w Kluczborku. W 1833 r. wieś kupił Hans Heinrich von Foerster. W drugiej połowie XIX w. Bujaków przejął Karol Godula, który swoje dobra zapisał następnie Joannie Gryczyk.

Lata powojenne okazały się dla gospodarstw rolnych w Bujakowie wprost fatalne, ponieważ w nowej rzeczywistości właściciele zaliczono do bogaczy ziemskich. Postanowiono ich zniszczyć wysokimi podatkami. Upadłe gospodarstwa przejęła w 1953 r. pod zarządem Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Przełom. W latach 1975-1995 wieś administracyjnie należała do woj. katowickiego. W 1995 przyłączono ją jako sołectwo do Mikołowa. Jest to wieś o zabudowie typu ulicówki.

6.1.3. Borowa Wieś

Pierwotnie znana jako Neudorf. Pierwsze wzmianki pochodzą z 1580 r. Założona została po okresie wojen husyckich, kiedy nastąpiło ożywienie gospodarcze, a długotrwały pokój w wieku XVI sprzyjał osadnictwu. Osadzono wówczas „pod borem” na małych działkach osadników i chałupników, poddanych księcia pszczyńskiego. Początkowo mieszkało tu 10 zagrodników. Wieś wchodziła w skład klucza wyrskiego pszczyńskich dóbr kameralnych i była własnością książęcą. Do jej pierwszych mieszkańców należał m.in. Jan Dziemba. Wieś na przełomie XIX/XX w. rozwinęła się tworząc układ ulicówki.

W roku 1846 Borowa Wieś liczyła 26 gospodarstw, natomiast w 1910 żyło tu już 825 mieszkańców. W 1919 r. powstał we wsi chór „Jutrzenka”. Mieszkańcy brali liczny udział w powstaniach śląskich, walczyli pod Górą Św. Anny. W plebiscycie zdecydowana większość mieszkańców opowiedziała się za przynależnością do Polski. W roku 1931 mieszkało tu 1343 osób.

W latach międzywojennych Borowa Wieś była miejscowością rekreacyjną, gdzie mieszkańcy okolicznych miejscowości spędzali wolne dni. Zabawy odbywały się w dużym ogrodzie dawnego zajazdu, w którym obecnie mieści się ośrodek Caritas Diecezji Katowickiej „Miłosierdzie Boże”.

W czasie II Wojny Światowej w latach 1941-43 w Borowej Wsi znajdował się obóz pracy. Przebywało w nim ok. 60 osób, głównie żołnierzy radzieckich oraz Polaków pochodzenia żydowskiego. Więźniowie pracowali w majątku Paniowy i Śmiłowice. Nieopodal w lesie znajdował się drugi obóz dla ok. 100 jeńców radzieckich pracujących przy budowie szosy. Na cmentarzu znajduje się zbiorowa mogiła 39 więźniów Auschwitz, którzy zostali zamordowani na terenie Borowej Wsi w czasie „marszu śmierci” w styczniu 1945 r.

6.1.4. Paniowy

O Paniowach pierwsza wzmianka źródłowa pojawiła się w 1282 r. i wymieniała Piotra z Paniów syna Gosława. W 1386 r. jako właściciel wsi figurował Jerzy z Paniów. W 1472 r. Paniowy były w rękach Piotra Przedbora. Adam Przedbór z Paniów, syn Piotra Przedbora został starostą na zamku pszczyńskim w 1511 r. Lata 1520-1532 to okres kiedy Paniowy stanowiły własność Mikołaja Bujakowskiego. Kolejnymi właścicielami byli Jerzy Bujakowski a następnie Jan Bujakowski, jego syn. Około 1550 r. Paniowy składały się z dwóch działów. Jeden należał do Piotra Bujakowskiego, natomiast drugi do Krzysztofa Guznara. W 1620 r. Paniowy podzielone były już na trzy działki: pierwszy posiadał Piotr Bujakowski, syn Jana, drugi był własnością Hanusza z Rogoźna, a trzeci Melchiora Horzka (Haszka). W roku 1670 dział Rogojskich był w posiadaniu Bolesława Rogojskiego oraz Elski Wińczykowej. Dział Bujakowskich był natomiast własnością Jerzego Fryderyka Bujakowskiego. Wiek XVIII to czas kiedy działem Bujakowskich zarządzał Stanisław Antoni Bujakowski, który później zaczął skupować także pozostałe działki. W 1730 roku dobra w Paniowach przejął Jan Józef Bujakowski. W roku 1721 ziemię dzierżawił Jerzy Fryderyk Ziemięcki, a w 1746 Jan Franciszek de Schlutterbach. W roku 1760 matka Jana Józefa Bujakowskiego, Katarzyna Rozyna sfundowała nowy kościół w Paniowach. W 1761 Jan Józef Bujakowski sprzedał całe Paniowy Baltazarowi Ludwikowi von Wallhofen, a 6 lat później nastąpiła licytacja zadłużonego majątku. W 1767 roku na licytacji wyłoniono nowego właściciela Ludwika de Szymońskiego. W 1817 Paniowy zakupił starosta powiatu bytomskiego Adolf von Wrochen. Następnym właścicielem został w 1851 roku hrabia Ryszard von Posadowski-Wehner. W 1896 dobra w Paniowach zakupuje spółka Graflich Schaffgotsche Werke. W 1915 r. dzierżawcą zostaje Hans Larl grf Schaffgotsch, osiadły w Zulzfhofie.

Od 1922 w granicach powiatu rudzkiego, po zmianie w roku 1925 miejscowość należała do powiatu pszczyńskiego. Od roku 1945 Paniowy wraz z Wsiami Mokre i Borowa Wieś należały do gromady Śmiłowice. W roku 1954 została przyłączona do powiatu tyskiego, a w roku 1975 do gminy miejskiej Mikołów.

6.1.5. Regielowiec

Dzielnica Mikołowa. Zabudowania byłego folwarku były kulisami wojny obronnej we wrześniu 1939 roku i stanowiły część stanowisk obronnych pozycji wyrskiej.

6.1.6. Mokre

Pierwsze wzmianki o Mokrem udokumentowano w XIII w. przy wymienianiu zobowiązań wsi w formie dziesięciny dla parafii mikołowskiej. W roku 1422 pojawiła się pierwsza źródłowa wiadomość o właścicielu wsi, którym był Piotr Kiczko. W 1440 r. właścicielami wsi byli natomiast Piotr i Andrzej z Mokrego, którzy najprawdopodobniej pochodzili z rodu Kiczków. Następnie w roku 1466 wieś należała do Jana i Mikołaja Mokrskich, a w 1491 r. zakupił ją książę Kazimierz Cieszyński. 21 marca 1491 r. nastąpiło przekazanie wsi przez księcia Mikołajowi Mlecze z Brzezowic. Rok 1496 to okres kiedy wieś nabyła Katarzyna

z Krzyszkowic, a następnie sprzedała ją Stanisławowi Janowi Mysłowskiemu. W XVI w. wieś kupił sędzia ziemski państwa pszczyńskiego Piotr Orzeski z Syryni. 1 grudnia 1544 r. sprzedał ją Janowi Palcowskiemu innemu sędziemu ziemskiemu i wójtowi Mikołowa, który następnie odstąpił Mokre Mikołajowi Podgórskiemu w 1559 r. Później w roku 1574 właścicielem został luteranin Joachim Reidtpurg. Około 1580 r. majątek w Mokrem przejął Kasper von Reidburk (byli oni pierwszymi rodowitymi Niemcami, nieznanymi polskiego języka). Wtedy też w kościołach wprowadzono msze w języku niemieckim. W 1604 r. wieś kupiła Agnieszka Kudowska, a dwa lata później Andrzej Leber. Następnym właścicielem była Eliasza Krecia, która nabyła ją w 1620 r. Lata 1620-1715 to okres kiedy Mokre należy do rodziny Kreciów. W 1715 r. przeszła w ręce Konstantego Kazimierza Zagórskiego z Zagórza, po czym przejął ją jego syn Wawrzyn. Rudolf Józef Zawadzki to kolejny właściciel, który zakupił wieś w 1739 r. Około 1750 r. sprzedał ją Krzysztofowi Gottfierdowi von Cochenhausenowi. W 1757 roku Mokre dostało się w ręce rodziny von Hoffman, której córka Mariana Jadwiga wyszła za mąż za dziedzica Karola Góreckiego. 1780 to rok, kiedy osadę nabyła Karolina von Dembiński, a trzy lata później przeszła ona w ręce pułkownika Karola Dębickiego. Lata 1788-1789 to okres kiedy właścicielem był Krzysztof Bogusław Kurnatowski. W 1790 r. wieś kupił generał Dalwig. Na początku XIX w. Mokre stało się własnością Leopolda i Karola von Hochberga, a w 1817 odstąpił ją Wincentemu von Hochberg. W 1857 nabyła je rodzina Witowskich. Pomiędzy 1911 a 1944 r. była natomiast w posiadaniu spadkobierców Giechego, przemysłowego towarzystwa akcyjnego z siedzibą w Katowicach-Załężu.

Mokre to dawna wieś folwarczna o typie ulicówki, a obecnie sołectwo w obszarze miejskim Mikołowa. W latach 1973-1975 miejscowość była siedzibą gminy Mokre. Kiedyś wydobywano tu wapień i dolomit. W przeszłości Mokre jako samodzielna miejscowość posiadała stację kolejową, którą wraz z częścią terytorium przyłączono do Łazisk Górnych w latach 50 i 70 XX w. Znajduje się tutaj tablica upamiętniająca Bohaterskich Obrońców Ojczyzny w 1939 r. Na terenie sołectwa utworzono strefę Śląskiego Ogródu Botanicznego.

6.1.7. Śmiłowice

Pierwsze wzmianki na temat Śmiłowic pojawiły się w XIV w. i dotyczyły zobowiązań wsi w formie dziesięciny dla parafii mikołowskiej. Najstarsze mapy ukazujące folwark w Śmiłowicach Recie i Śmiłowicach przynależne do dominium w Pszczynie, pochodzą z roku 1636. Początek XX w. to z kolei okres, z którego pochodzi tablica pamiątkowa z okazji urodzin księcia von Pless, potwierdzająca przynależność Śmiłowic do dóbr pszczyńskich.

Śmiłowice to wieś folwarczna o typie ulicówki. Od roku 1922 należała do powiatu rudzkiego, a po jego zniesieniu, w roku 1925 włączona została do powiatu pszczyńskiego. W latach 1945-54 miejscowość była siedzibą gminy Śmiłowice (Mokre, Borowa Wieś, Paniowy oraz Stara Kuźnia – dziś Ruda Śląska). W roku 1972 Śmiłowice zostały przyłączone do gminy Mokre, a w roku 1975 do gminy miejskiej Mikołów.

6.2. Krajobraz kulturowy

Ochrona prawną objęta jest kompozycja o charakterze krajobrazowym zamkniętym, datowana na XVIII wiek. Usytuowana pomiędzy ul. Konstytucji 3 Maja (stanowiącą południowo-wschodnią granicę) i ul. Młyńską od północy. Od zachodu park ograniczony jest ciekami wodnymi. W północnej części założenia znajdują się tzw. Małe Planty, oddzielone od Dużych Plant ul. Górniczą.

Do rejestru pod nr A 51/0117.12.01 r. wpisane są:

- układ kompozycyjny wraz z alejkami i ścieżkami parkowymi;
- zespół drzewostanu parkowego;
- elementy małej architektury: schody, kamień narzutowy, murki oporowe z kamienia i kamienny cokół.

Do rejestru zabytków nie są wpisane:

- umocnienia brzegów cieków wodnych płytami ażurowymi;
- nowe boisko w południowo-wschodniej części parku;
- teren dawnego kręgu;
- nawierzchnia alejek.

W gminie istnieją też inne elementy krajobrazu kulturowego np. wapienniki z wyrobiskami lub tereny wokół ogrodu botanicznego, wymagające jednak w pogłębionych opracowaniach.

6.3. Zabytki nieruchomości i zabytki ruchome

W zasobie zabytków gminy Mikołów znalazły się: obiekty kubaturowe i małej architektury (obiekty mieszkalne, obiekty usługowe, obiekty sakralne, cmentarze, zabytki techniki, kapliczki i krzyże).

Tabela 1. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mikołów-Centrum

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
OBIEKTY MIESZKALNE				
1	dom	Bluszczka	5	około 1900 r.
2	dom	Bluszczka	6	około 1900 r.
3	dom	Bluszczka	8	około 1900 r.
4	dom	Bluszczka	10	około 1900 r.
5	dom	Bluszczka	12	około 1900 r.
6	dom	Bluszczka	14	około 1900 r.
7	dom	Bluszczka	16	około 1900 r.
8	dom	Bluszczka	18	około 1900 r.
9	dom	Bluszczka	20	około 1900 r.
10	willa	Biskupa Bandurskiego	4	około 1900 r.
11	willa	Biskupa Bandurskiego	6	około 1900 r.
12	dom	Długa	2	przełom XIX i XX wieku
13	dom	Plac Jana Karpeckiego	2	1854 r.
14	dom	Plac Jana Karpeckiego	3	1911 r.
15	dom	Katowicka	1	1909 r.
16	dom	Katowicka	2/2a	1900 r.
17	dom	Katowicka	4	połowa XIX wieku
18	dom	Katowicka	5	połowa XIX wieku
19	dom	Katowicka	6	początek XX wieku
20	dom	Katowicka	7	
21	dom	Katowicka	8	początek XX wieku
22	dom	Katowicka	10	połowa XIX wieku
23	kamienica	Katowicka	12	1910 r.
24	dom	Katowicka	18	1890 r.
25	willa z młynem	Katowicka	20	przełom XIX i XX wieku
26	dom	Katowicka	22	1900 r.
27	kamienica	Konstytucji 3 Maja	2	
28	dom	Konstytucji 3 Maja	4	1900 r.
29	dom	Konstytucji 3 Maja	5	1900 r.
30	dom	Konstytucji 3 Maja	9	około 1900 r.
31	kamienica	Konstytucji 3 Maja	10	1900 r.
32	kamienica	Konstytucji 3 Maja	13	1905 r.
33	kamienica	Konstytucji 3 Maja	15	1904 r.
34	kamienica	Konstytucji 3 Maja	16	
35	kamienica	Konstytucji 3 Maja	17	1905 r., stolarka zmieniona współcześnie
36	willa	Konstytucji 3 Maja	18	1910 r.
37	gimnazjum	Konstytucji 3 Maja	20	około 1930 r.
38	dom	Konstytucji 3 Maja	30	początek XX wieku

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
39	dom	Konstytucji 3 Maja	32	początek XX wieku
40	dom	Konstytucji 3 Maja	34	początek XX wieku
41	dom	Konstytucji 3 Maja	36	początek XX wieku
42	willa	Konstytucji 3 Maja	55	około 1930 r.
43	willa	Konstytucji 3 Maja	57	około 1930 r.
44	Przedszkole nr 3	Konstytucji 3 Maja	38	około 1930 r.
45	dom	Konstytucji 3 Maja	42/44	około 1930 r.
46	dom	Konstytucji 3 Maja	46/48	około 1930 r.
47	kamienica	Krakowska	1	początek XX wieku
48	dom mieszkalno-handlowy	Krakowska	3	około 1900 r.
49	kamienica	Krakowska	5	1900 r.
50	dom	Krakowska	6	1905 r.
51	dom	Krakowska	7	około 1860 r.
52	kamienica	Krakowska	8	przełom XIX i XX wieku
53	dom	Krakowska	10	1900 r.
54	dom	Krakowska	11	koniec XIX wieku
55	dom	Krakowska	12	1900 r.
56	kamienica	Krakowska	14	1840 r. przebudowany w XIX wieku
57	kamienica	Krakowska	16	1811 r., nadbudowa w 1912 r.
58	dom	Krakowska	19	około 1800 r.
59	kamienica	Krakowska	24	około 1900 r.
60	kamienica	Krakowska	26	około 1900 r.
61	dom	Krawczyka	1	1902 r.
62	dom	Krawczyka	7	1900 r.
63	dom	Krawczyka	9	przełom XIX i XX w.
64	dom	Krawczyka	13	1930 r.
65	dom	Krawczyka	21	lata 1893-1894
66	dom	Lompy	1	1900 r.
67	kamienica	Lompy	2	początek XX wieku
68	dom	Lompy	3	druga połowa XIX wieku
69	kamienica	Lompy	5	druga połowa XIX wieku
70	kamienica	Jana Pawła II	1	po 1794 r. z późniejszymi zmianami
71	kamienica	Jana Pawła II	2	1798 r. przebudowany w XIX wieku
72	kamienica	Jana Pawła II	3	koniec XIX wieku, remont w 1962 r.
73	kamienica	Jana Pawła II	4	przełom XVIII i XIX w.
74	kamienica	Jana Pawła II	6	przełom XVIII i XIX w., remont w latach 80 XX wieku
75	kamienica	Jana Pawła II	7	1903 r.
76	kamienica	Jana Pawła II	8	przełom XVIII i XIX w., nadbudowa w 1905 r., remont w latach 80 XX wieku
77	kamienica	Jana Pawła II	9	po 1794 r., przebudowany w 1877 r.
78	kamienica	Jana Pawła II	12	1900 r.
79	kamienica	Jana Pawła II/ Lompy 1	14	początek XX w.
80	kamienica	Jana Pawła II	15	początek XX w.
81	kamienica	Jana Pawła II	16	początek XX w.
82	kamienica	Jana Pawła II	17	przełom XIX i XX w.
83	dom	Jana Pawła II	18	początek XX w.
84	kamienica	Jana Pawła II	19	przełom XIX i XX w.
85	kamienica	Jana Pawła II	21	ok. 1900 r.
86	dom	Jana Pawła II	23	początek XX w.
87	dom	Karola Miarki	8	1912 r.
88	kamienica	Karola Miarki	9	połowa XIX w.
89	dom	Karola Miarki	10	1900 r.
90	kamienica	Karola Miarki	12	1900 r.
91	dom	Karola Miarki	14	1915 r.

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
92	willa, obecnie starostwo	Karola Miarki	15	1880 r.
93	dom	Karola Miarki	16	1932 r.
94	dom	Karola Miarki	18	1905 r.
95	dom	Karola Miarki	28	1880 r.
96	budynek mieszkalny	Okrzei	1	początek XIX w.
97	dom	Okrzei	4	1832 r.
98	kamienica	Okrzei	5	początek XIX w.
99	dom	Okrzei	8	początek XIX w.
100	kamienica	Okrzei	14	1882 r.
101	kamienica	Okrzei	16	1882 r.
102	kamienica	Okrzei	20	1900 r.
103	dom	Okrzei	23	pierwsza połowa XIX w.
104	kamienica	Okrzei	25	1902 r.
105	dom	Okrzei	29	1800 r.
106	dom	Okrzei	34	około 1920 r.
107	dom	Okrzei	37	około 1920 r.
108	kamienica	Planty	1	1901 r.
109	willa	Planty	2	1905 r.
110	willa	Planty	3	1903 r.
111	willa	Planty	4	1905 r.
112	kamienica	Podleska	7	1905 r.
113	dom	Powstańców	2	początek XIX w.
114	dom	Powstańców	3	początek XX w.
115	willa	Powstańców	7	1930 r.
116	dom	Prusa	1	1900 r.
117	kamienica	Prusa	3	1912 r.
118	dom	Prusa	14	początek XX w.
119	willa	Prusa	17	początek XX w.
120	budynek mieszkalno-usługowy	Prusa	23	okres międzywojenny
121	kamienica	Prusa	25	okres międzywojenny
122	kamienica	Pszczyńska	1	1902 r.
123	dom	Pszczyńska	3	1900 r.
124	dom	Pszczyńska	5	połowa XIX w.
125	dom	Pszczyńska	13	początek XX w.
126	kamienica	Pszczyńska	15	1905 r.
127	kamienica	Pszczyńska	17	1905 r.
128	dom	Pszczyńska	25	1900 r.
129	dom	Pszczyńska	38	początek XX w.
130	dom	Rybnicka	1	1860 r.
131	kamienica	Rynek	2	około 1800 r.
132	kamienica	Rynek	3	XVIII w., przebudowany ok. 1900 r.
133	kamienica	Rynek	4	połowa XVIII w. przebudowany na początku XX wieku
134	kamienica	Rynek	7	XVIII w., przebudowany w 1838 r. i na pocz. XX w.
135	kamienica	Rynek	8	około 1800 r.
136	kamienica	Rynek	9	koniec XIX w.
137	kamienica	Rynek	10	koniec XIX w.
138	dom	Rynek	11	około 1800 r.
139	kamienica	Rynek	12	XVIII w., przebudowany w połowie XIX w. i w latach 60 XX w.
140	kamienica	Skotnica	6	początek XX w.
141	dom	Skotnica	8	koniec XVIII w.
142	kamienica	Skotnica	9	przełom XIX i XX w.
143	kamienica	Szafranka	1	1932 r.
144	kamienica	Szafranka	3-5	1906 r.
145	dom	Szafranka	6	1860 r.
146	dom	Szafranka	7	1875 r.
147	dom	Szafranka	8	koniec XIX w.

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
148	dom	Szafranka	10	koniec XIX w.
149	dom	Szafranka	12	koniec XIX w.
150	dom	Szafranka	17	około 1880 r.
151	dom	Towarowa	4	około 1900 r.
152	dom	Św. Wojciecha	2	1932 r.
153	dom	Św. Wojciecha	6	1802 r.
154	dom	Św. Wojciecha	8	początek XIX w.
155	dom	Św. Wojciecha	10	koniec XIX w.
156	kamienica	Św. Wojciecha	11	koniec XIX w.
157	kamienica	Św. Wojciecha	9	około 1900 r.
158	dom	Św. Wojciecha	13	1928 r.
159	dom	Św. Wojciecha	14	koniec XIX w.
160	dom	Św. Wojciecha	16	koniec XIX w.
161	dom	Św. Wojciecha	19	około 1910 r.
162	dom	Św. Wojciecha	20	około 1910 r.
163	dom	Św. Wojciecha	23	około 1910 r.
164	dom	Św. Wojciecha	25	około 1910 r.
165	plebania	Wyszyńskiego	2	1909 r. remont w 1960 r.
166	dom	Wyszyńskiego	3	1850 r.
167	dom	Wyszyńskiego	6	1870 r.
168	dom	Wyszyńskiego	8	koniec XIX w.
169	Dawne więzienie	Wyszyńskiego	Na tyłach sądu	1877 r.
170	dom	Wyszyńskiego	17	1900 r.
171	dom	Wyzwolenia	3	1900 r.
172	dom z oficyną	Wyzwolenia	5	1900 r.
173	dom	Wyzwolenia	8	około 1920 r.
174	dom	Wyzwolenia	12	około 1900 r.
175	dom	Wyzwolenia	13a	około 1900 r.
176	dom	Wyzwolenia	18	około 1930 r.
177	willa	Żwirki i Wigury	1	koniec XIX w.
178	dom	Żwirki i Wigury	13	około 1930 r.
179	dom	Żwirki i Wigury	14	około 1900 r.
180	dom	Żwirki i Wigury	16	około 1900 r.
181	dom	Żwirki i Wigury	19	około 1930 r.
182	dom	Żwirki i Wigury	22	około 1900 r.
183	dom	Żwirki i Wigury	27	około 1930 r.
OBIEKTY USŁUGOWE				
1	bank	Krakowska	29	około 1880 r.
2	zespół szpitala	Okrzei	27	1898 r.
3	ośrodek zdrowia	Waryńskiego	2	1906 r.
4	sąd	Wyszyńskiego	4	1866 r.
5	sąd	Wyszyńskiego	12	1909 r.
6	sąd	Wyszyńskiego	14	1877 r.
7	dom-starostwo	Wyszyńskiego	13	1900 r.
8	liceum	Żwirki i Wigury	25	około 1930 r.
9	zespół salwatorianów wraz ze szkołą specjalną	Plac Salwatorianów		
10	Ratusz	Rynek	16	1872 r. przebudowany w latach 1929/1930 i w 1965 r.
OBIEKTY SAKRALNE				
KAPLICE				
1	kapliczka architektoniczna	Rymera		
2	kapliczka słupowa	Prusa		
3	kaplica kubaturowa z ołtarzem Najświętszej Marii Panny	Katowicka przy DK 81		
4	kaplica na cmentarzu katolickim	po południowej stronie muru		
5	kaplica św. Mikołaja z obrazem św. Mikołaja	Dworcowa		XVIII w.

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
6	kaplica św. Mikołaja	Prusa		koniec XVIII w.
4	kaplica cmentarna	Prusa		1900 r.
7	kapliczka przydrożna	Pszczyńska		XIX w.
8	kaplica cmentarna	Wyszyńskiego		1880 r.
9	kaplica	przy drodze do Borowej Wsi		XIX w.
KRZYŻE				
1	krzyż Męki Pańskiej - kamienny	Plac Jana Karpeckiego		1895 r.
2	krzyż z figurą Matki Boskiej	S. Okrzei		
3	krzyż	Wolności		
4	krzyż drewniany	Rybnicka	7	krzyż drewniany
5	krzyż cmentarny	Prusa		1875 r.
6	krzyż przy kościele parafialnym pod wezwaniem św. Wojciecha	Wyszyńskiego		przełom XIX i XX w.
CMENTARZE				
1	cmentarz rzymsko-katolicki	Wyszyńskiego		XIX w.
2	cmentarz ewangelicki	Prusa		XVIII w.
3	cmentarz żydowski	Stara Droga/ Konstytucji 3 Maja		1720 r.
ZABYTKI TECHNIKI				
1	pozostałości młyna	Plac Jana Karpeckiego przy numerze 3		koniec XIX w.
2	młyn	Młyńska	10	około 1880 r.
3	fabryka palenisk mechanicznych	Towarowa	11	koniec XIX w.
4	zakłady papiernicze	Rybnicka	5	1910 r.
5	zakłady graficzne	Żwirki i Wigury	1	koniec XIX w.
6	stacja PKP-spedycja	stacja PKP		około 1880 r.

Tabela 2. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Borowa Wieś

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	dawna karczma	Gliwicka	366	murowana, koniec XIX w.
KRZYŻE				
2	krzyż przydrożny	Gliwicka/Buczka		początek XX w.
3	krzyż prosty	Piaskowa	81	
4	Krzyż prosty	Równoległa	85	

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 3. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Bujaków

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	budynki gospodarcze dawnego folwarku	Dworska	2	murowane XIX w.
2	budynki gospodarcze dawnego folwarku	Dworska	2	murowane XIX w.
3	budynek folwarczny	Dworska	3	murowany koniec XIX w.
4	budynek gospodarczy dawnego folwarku	Dworska	3	murowany koniec XIX w.
5	czworak	Nomiarki	1	murowany koniec XIX w.
6	czworak	Nomiarki	3	murowany koniec XIX w.
7	plebania	Księża Górka		murowana 1820 r.
8	dom	Księża Górka	60	Murowany 1840 r.
FIGURY				
1	figura św. Jana Nepomucena	Księża Górka	80	murowana XIX w.
KAPLICE				
2	kapliczka słupowa	Korfantego	2	
3	kapliczka	Księża Górka		

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
KRZYŻE				
4	Krzyż z figurą Matki Boskiej	Korfantego		4
5	krzyż	Księdza Górka		71
6	krzyż Męki Pańskiej	Wolnego		11
7	krzyż prosty	Szkolna		
8	krzyż pokutny	Ogród parafialny		
9	krzyż prosty	Księdza Górka		2
10	krzyż prosty	droga z Bujakowa do Chudowa		
11	krzyż prosty	Cyprysów		5
12	krzyż prosty	Marzankowice		
13	krzyż prosty	Sośnia Góra		7
14	krzyż prosty	Księdza Górka		
15	Krzyż	Dziedziniec Klasztoru Sióstr Służebniczek NMP		kamienny z 1691 r.
16	studnia z figurą św. Floriana	Księdza Górka	60	murowana XIX w.
17	krzyż	Korfantego		murowany XIX w.
18	krzyż	Korfantego		murowany, żeliwny 1888 r.
19	krzyż	Spyry		drewniany, początek XX w.
CMENTARZE				
20	cmentarz rzymsko-katolicki	Księdza Górka		XIX w.
ZABYTKI TECHNIKI				
21	wapiennik	Droga z Bujakowa do Mokrego, ulica główna		Kamienny, początek XIX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 4. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Goj

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	dom	Zamkowa	3	murowany XIX w.
2	plebania	Zamkowa	4	murowana 1839 r.
3	stodoła	Zamkowa	4	murowana 1839 r.
4	budynek gospodarczy	Zamkowa	4	murowany 1839 r.
5	dawna szkoła	Zamkowa	5	murowana 1820 r.
6	dawna karczma	Zamkowa	11	murowana XIX w.
7	stodoła	Zamkowa	11	murowana XIX w.
8	dom	Zamkowa	12	murowana XIX w.
9	przedszkole	Zamkowa	2	murowane, początek XX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 5. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Gniotek

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	Dom dla pracowników kopalni Barbara	Podleska	66	Murowany, lata dwudzieste XX w.
2	Dom dla pracowników kopalni Barbara	Podleska	68	Murowany, lata dwudzieste XX w.
3	Dom dla pracowników kopalni Barbara	Podleska	70	Murowany, lata dwudzieste XX w.
4	Budynek biurowy	Podleska	72	Murowany, lata dwudzieste XX w., silnie przebudowany
KRZYŻE				
5	krzyż prosty	Rolnicza		
KAPLICZKI				
6	kapliczka	Rolnicza	41	
7	kapliczka skrzynkowa	Staropodleska		
8	kapliczka skrzynkowa	Wiązowa		

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 6. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Kamionka Jamna

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	dom – dawna karczma	Katowicka	93	murowany, początek XX w.
2	budynek biurowy	Podleska	81	murowany, lata dwudzieste XX w.
3	willa	Plebiscytowa	22	Murowany, koniec XIX w.
KRZYŻE				
4	krzyż z figurą Matki Boskiej	przy skrzyżowaniu Katowickiej i Świerkowej	1	
5	krzyż	Jagodowa/Podleska		murowany 1922 r.
6	krzyż	Sienkiewicza	24	
KAPLICE				
7	kapliczka	Katowicka		murowany, koniec XIX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 7. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Kolonia Huta

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	krzyż	Kolonia Huta		XIX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 8. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mokre

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	szkoła	15 Grudnia	1	murowany, początek XX w.
2	dom	15 Grudnia	13	murowany, początek XX w.
3	dom	15 Grudnia	24	murowany XIX w.
4	dom	15 Grudnia	34	murowany XIX w.
PARKI				
5	park dworski	Zamkowa		XIX w.
KRZYŻE				
6	krzyż Męki Pańskiej	Krucza		murowany XIX w.
7	krzyż z figurą Matki Boskiej	Zamkowa	4	
8	krzyż z figurą Matki Boskiej	Źródłana		
9	krzyż prosty	Sosnowa		
10	krzyż	przy głównej drodze		Kamienny 1892 r.
11	krzyż z figurą Matki Boskiej	przy wjeździe do wsi Mokre		kamienny
12	krzyż	15 Grudnia		murowany XIX w.
13	krzyż	Łączna	69	murowany XIX w.
14	krzyż	Łączna		murowany 1888 r.
KAPLICZKI				
15	kapliczka architektoniczna	Skrzyżowanie Zamkowej i 22 Lipca		
16	kapliczka tzw. szwedzka	Zamkowa		murowana VII w.
FIGURY				
17	figura św. Jana Nepomucena	Zamkowa	7	murowana 1910 r.
CMENTARZE				
18	cmentarz rzymsko-katolicki	Zamkowa		XIX w.
ZABYTKI TECHNIKI				
19	ciąg wapienników	15 Grudnia		kamienne XIX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 9. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Paniowy

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
OBIEKTY REZYDENCJONALNE				
1	pałac	Przelotowa		przełom XVII i XIX w.

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
ZABUDOWA MIESZKANIOWA				
2	budynek gospodarczy	Przelotowa		XIX w.
3	budynek gospodarczy	Przelotowa		XIX w.
4	budynek gospodarczy – gorzelnia	Przelotowa		XIX w.
5	budynek gospodarczy	Przelotowa		XIX w.
6	budynek gospodarczy	Przelotowa		XIX w.
7	budynek gospodarczy	Przelotowa		XIX w.
8	budynek gospodarczy	Przelotowa		XIX w.
9	dom	Wolności	19	murowany, przełom XIX i XX w.
10	plebania	Staromiejska	91	murowana XIX w.
11	dom	Staromiejska	92	murowany XIX w.
12	dom	Staromiejska	126	murowany XIX w., częściowa zmiana stolarki
KAPLICE				
13	kapliczka	Przelotowa	25	murowana XIX w.
14	Kaplica z drewnianą figurą św. Jana Nepomucena	przy szosie do Bujakowa, obok dawnej leśniczówki		odremontowana w 1949 r.
15	Kaplica św. Jana Nepomucena	mur okalający cmentarz od północy		
KRZYŻE				
16	krzyż	Staromiejska	74	drewniany XIX w.
17	krzyż fundacji Macieja Rudzkiego	Na skrzyżowaniu (wygodzie) szosy gliwickiej i rybnickiej		z 1850 r.
18	krzyż prosty	Mokierska		
19	krzyż prosty	Przelotowa	36	
20	krzyż prosty	Wolności	27	
21	krzyż prosty	15 Grudnia		murowany z XIX w.
CMENTARZE				
22	cmentarz rzymsko-katolicki	Staromiejska		XIX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 10. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Regielowiec

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	chałupa	Dołowa	5	murowana, XIX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 11. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Reta

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	dom – dawna karczma	Gliwicka	62	murowany XIX w.
2	dom	Gliwicka	86	murowany XIX w.
3	dom	Przyjaźni	21	murowany początek XX w.
KRZYŻE				
4	krzyż	Gliwicka	36	drewniany, początek XX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 12. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Rusinów

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	krzyż przydrożny	Rusinów		murowany XIX w.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 13. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Śmiłowice

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
1	budynki gospodarcze folwarczne	Gliwicka	85	murowane XIX w.
2	budynki gospodarcze folwarczne	Gliwicka	85	murowane XIX w.
3	aleja dworska	Gliwicka	85	XIX w.
4	czworaki	Kawalca	41	murowany XIX w.
5	czworaki	Kawalca	43	murowany XIX w.
6	dom	Kawalca	49	murowany XIX w.
7	zespół domów	Kawalca	52	
8	dom	Łączna/Gliwicka		
KAPLICZKI				
9	kapliczka	Gliwicka	102	murowana XIX w.
10	kapliczka architektoniczna	Zbieg ulic Gliwickiej i Jesionowej	przy szkole podstawowej nr 9	
KRZYŻE				
11	krzyż z figurą Matki Boskiej i świętych	Rusinów		
12	krzyż męki Pańskiej	Gliwicka		
13	krzyż przydrożny	Gliwicka	120	1919 r.
14	krzyż prosty	Gliwicka	36	
15	krzyż	Gliwicka		

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 14. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mikołów-Centrum

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
OBIEKTY MIESZKALNE				
1	dom	Bluszczka	4	1900 r.
2	dom	Bluszczka	7	1900 r.
3	osiedle tzw. Grażynki	Jedności	5,6,8,9,10/11,12,13,15	ok. 1930 r.
4	kamienica	Katowicka	14	początek XX w.
5	kamienica	Katowicka	16	początek XX w.
6	osiedle tzw. Grażynki	Kolonia Wojewódzka	1/1a-5/5a, 9/9a-29/29a	ok. 1930 r.
7	osiedle tzw. Grażynki	Kolonia Wojewódzka	2-6/6a 10/10a-34/34a	ok. 1930 r.
8	osiedle tzw. Grażynki	Kolonia Wojewódzka Róg Pszczyńskiej	57	ok. 1930 r.
9	dom	Konstytucji 3 Maja	12	początek XX w. nadbudowa współczesna
10	osiedle tzw. Grażynki	Konstytucji 3 Maja	89-93	ok. 1930 r., silnie przekształcone
11	osiedle tzw. Grażynki	Kopernika	1,3,5,7,9/11	ok. 1930 r., dużo współczesnych zniekształceń
12	osiedle tzw. Grażynki	Kopernika	15/17, 19/21, 25	ok. 1930 r., dużo współczesnych zniekształceń
13	osiedle tzw. Grażynki	Kopernika	8, 10, 20, 22/24, 26, 28, 30	ok. 1930 r., dużo współczesnych zniekształceń
14	dom	Kopernika	13	1930 r.
15	dom	Krakowska	4	1900 r.
16	dom	Krakowska	9	druga połowa XIX w.
17	dom	Krakowska	18	1930 r.
18	dom	Krakowska	20	Początek XX w.
19	dom	Krakowska	21	Około 1900 r.
20	dom	Krawczyka	2	1860 r.

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie
21	dom	Krawczyka		6 Około 1900 r.
22	dom	Lompy		7 Druga połowa XIX w.
23	dom	Lompy		9 Druga połowa XIX w.
24	kamienica	Jana Pawła II		5 Po 1794 r., przebudowany na początku XX w.
25	kamienica	Jana Pawła II		11 Po 1794 r., przebudowany w 1950 r.
26	kamienica	Jana Pawła II		20 Przełom XIX i XX w.
27	dom	Karola Miarki		7 1930 r.
28	dom	Młyńska		8 Koniec XIX w.
29	dom	Okrzei		18 1905 r.
30	dom	Okrzei		21 Pierwsza połowa XIX w., nadbudowa w XX w.
31	dom	Powstańców		1 1910 r. nadbudowa w 1928 r.
32	dom	Prusa		10 Przełom XIX i XX w.
33	dom	Prusa		13 Koniec XIX w.
34	dom i oficyna	Prusa	15, 15a	Koniec XIX w., przebudowa w latach trzydziestych XX w.
35	dom	Prusa		27 Około 1920 r.
36	dom	Prusa		29 Około 1920 r.
37	kamienica	Pszczyńska		2 1930 r.
38	kamienica	Pszczyńska		4 1930 r.
39	dom	Pszczyńska		6 Druga połowa XIX w.
40	kamienica	Pszczyńska		8 Około 1900 r.
41	kamienica	Pszczyńska		19 Około 1930 r.
42	kamienica	Pszczyńska		21 Około 1930 r.
43	kamienica	Rynek		5 Połowa XVIII w., przebudowa w XIX w, współcześnie odbudowany
44	kamienica	Skotnica		7 Koniec XIX w.
45	dom	Skotnica		14 Przełom XIX i XX w.
46	Osiedle tzw. Grażynki	Stara Droga	18,20	Około 1930 r.
47	Osiedle tzw. Grażynki	Skłodowskiej	14/14a, 16/16a, 18/18a, 20, 22/22a, 24/24a, 28/28a	Około 1930 r.
48	dom	Strzechy	2-4, 6-8, 10-12	Około 1930 r.
49	dom	Szafranka		4 Koniec XIX w.
50	dom	Szafranka		11 Koniec XIX w.
51	dom	Szafranka		15 1880 r.
52	dom	Św. Wojciecha		4 Około 1900 r.
53	dom	Wyzwolenia		36 Początek XX w.
54	willa	Żwirki i Wigury		5 Około 1930 r.
55	dom	Żwirki i Wigury		7 Około 1930 r.
56	dom	Żwirki i Wigury	9, 9a	Około 1930 r.
57	dom	Żwirki i Wigury	21	Około 1930 r.

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 15. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Borowa Wieś

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
1	dom	Gliwicka	120	murowany początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
2	dom	Gliwicka	194	murowany początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
3	dom	Gliwicka	284	murowany początek XX w.	
4	dom	Gliwicka	312	murowany początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
5	dom	Gliwicka	323	murowany początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
6	dom	Gliwicka	329	murowany początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
7	dom	Gliwicka	354	murowany początek XX w.	

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 16. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Bujaków

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
1	przedszkole	Księdza Górka	27	murowane, przełom XIX i XX w.	wymiana stolarki
2	dom	Księdza Górka	10	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
3	dom	Księdza Górka	12	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
4	kuźnia	Księdza Górka	17	murowana, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
5	dom	Księdza Górka	25	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
6	dom	Księdza Górka	40	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
7	gospoda	Księdza Górka	43	murowana, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
8	dom	Księdza Górka	48	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
9	budynek gospodarczy	Księdza Górka	50	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
10	dom	Księdza Górka	49	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
11	dom	Księdza Górka	63	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
12	dom	Księdza Górka	87	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
13	dom	Księdza Górka	105	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
14	dom	Spyry	15	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
15	dom	Spyry	19	murowany, początek XX w.	
16	dom	Spyry	29	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 17. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Kamionka-Jamna

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
1	dom	Katowicka	35	murowany, początek XX w.	
2	dom	Katowicka	47	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
3	dom	Katowicka	64	murowany, początek XX w.	
4	dom	Katowicka	91	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
5	dom	Plebiscytowa	1	murowany, początek XX w.	
6	dom	Plebiscytowa	34	murowany, początek XX w.	
7	dom	Plebiscytowa	87	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki
8	dom	Plebiscytowa	180	murowany, początek XX w.	
11	dom	Wiązowa	6	murowany, początek XX w.	częściowa wymiana stolarki

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 18. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mokre

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
1	dom	15 Grudnia	27	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
2	dom	15 Grudnia	30	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
3	dom	15 Grudnia	33	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
4	dom	Krucza	3	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
5	dom	Krucza	5	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
6	dom	Krucza	6	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
7	budynek gospodarczy	Krucza	10	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
8	restauracja	Łączna	1	murowany, początek XX w.	
9	dom	Wojska Polskiego	38	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
10	dom	Zamkowa	6	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
11	dom	Zamkowa	8	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
12	dom	Zamkowa	13	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 19. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mokre – Sośnia Góra

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
1	dom	Sosnowa	10	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
2	dom	Sosnowa	11	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
3	dom	Sośnia Góra	25	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 20. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Paniowy

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
1	dom	Przelotowa	25	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
2	dom	Wolności	1	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
3	dom	Wolności	11	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
4	dom	Wolności	13	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
5	dom	Wolności	15	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
6	dom	Wolności	24	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
7	dom	Staromiejska	139	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 21. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Reta

Lp.	Ulica	Numer	Typ	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
1	dom	Przyjaźni	1	murowany, początek XX w.	
2	dom	Przyjaźni	7	murowany, początek XX w.	
3	dom	Przyjaźni	31	murowana, początek XX w.	
ZABYTKI TECHNIKI					
4	stacja trafo	Przyjaźni		murowana, początek XX w.	

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

Tabela 22. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Śmiłowice

Lp.	Obiekt	Ulica	Numer	Datowanie	Uwagi
OBIEKTY MIESZKALNE					
1	dom	Gliwicka	102	murowany, początek XX w.	
2	dom	Kawalca	8	murowany, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki
3	dom	Kawalca/Gliwicka		murowana, początek XX w.	częściowa zmiana stolarki

Źródło: Zmiana fragmentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa Studium uwarunkowań konserwatorskich, Magdalena i Stanisław Łabuz, grudzień 1998 r.

6.4. Zabytki archeologiczne

Mikołów położony jest w 6 obszarach AZP: 99-45, 99-46, 99-47, 100-45, 100-46, 100-47, z czego na trzech znajdują się stanowiska archeologiczne, dokumentujące osadnictwo od epoki kamienia po czasy nowożytny, głównie z XIV-XVII wieku. Szczególne nasycenie stanowiskami wskazującymi na ciągłość osadnictwa znajduje się na terenie Śródmieścia, Mikołowa Mokre i Mikołowa Paniowy.

W tabeli przedstawiono dane dotyczące udokumentowanych stanowisk archeologicznych.

Kolumny tabeli zawierają następujące informacje: Kolumna 1 – numer stanowiska w miejscowości; Kolumna 2 – numer stanowiska w obszarze AZP; Kolumna 3 – numer obszaru AZP; Kolumna 4 – funkcja obiektu; Kolumna 5 – kultura; Kolumna 6 – bliższa chronologia; Kolumna 7 – znaleziska – materiał masowy; Kolumna 8 – znaleziska wyodrębnione; Kolumna 9 – rodzaj przeprowadzonych badań.

Tabela 23. Stanowiska archeologiczne na terenie Mikołowa

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1	100-46	gródek rycerski	wczesne i późne średniowiecze	XII-XIV wiek	ceramika, przedmioty żelazne	groty beltów, formy odlewane	A, T, W, P
2	2	100-46	kościół św. Wojciecha	średniowiecze, czasy nowożytny	-	ceramika, kości ludzkie	relikty architektury murowanej	A, T, W, P
3	3	100-46	domniemane grodzisko	wczesne i późne średniowiecze	-	brak	-	A, T, W, P
4	4	100-46	relikty kościoła św. Mikołaja	średniowiecze, czasy nowożytny	-	ceramika, metale	pochówki w trumnach	A, T, W, P
5	5	100-46	Stare Miasto	średniowiecze, czasy nowożytny	-	brak	-	A, T
6	6	100-46	pracownia krzemieniarska (?)	neolit	-	materiał krzemienisty, fragmenty toporków	-	A, T, P
7	7	100-46	osada i cmentarz przykościelny	średniowiecze, czasy nowożytny	XIV-XX wiek	brak	-	T, P, L
8	8	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytny	XVI-XVIII wiek	3 fragmenty ceramiki	-	T, P
9	9	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	3 fragmenty ceramiki	-	T, P
			śląd osadnictwa	czasy nowożytny	XVI-XVII wiek	2 fragmenty ceramiki	-	
10	10	100-46	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	8 fragmentów naczyń glinianych	-	T, P
			osada	czasy nowożytny	XVI-XVII wiek	7 fragmentów naczyń glinianych	2 fragmenty przedmiotów metalowych	
11	11	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	3 fragmenty naczyń glinianych	-	T, P
			śląd osadnictwa	czasy nowożytny	XVI-XVII wiek	3 fragmenty naczyń glinianych	-	
12	12	100-46	śląd osadnictwa	epoka kamienia	-	wyrób krzemienisty – fragment wióra	-	T, P
13	13	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	4 fragmenty naczyń glinianych	-	T, P
14	14	100-46	osada	czasy nowożytny	XVI-XVII wiek	8 brzegów oraz innych fragmentów naczyń	-	T, P

1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	15	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	4 fragmenty naczyń glinianych	-	T, P
16	16	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	4 fragmenty ceramiki	-	T, P
17	17	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	4 fragmenty ceramiki	-	T, P
18	18	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	5 fragmentów naczyń glinianych	-	T, P
19	19	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	4 fragmenty ceramiki	-	T, P
20	20	100-46	śląd osadnictwa	epoka kamienia	-	1 wyrób krzemienisty - odłupek	-	T, P
21	21	100-46	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	5 fragmentów ceramiki	-	T, P
			osada	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	9 fragmentów ceramiki	-	
22	22	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	2 fragmenty ceramiki	-	T, P
23	23	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	5 fragmentów ceramiki	-	T, P
24	24	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	3 fragmenty ceramiki	-	T, P
25	25	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	3 fragmenty ceramiki	-	T, P
26	26	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	2 fragmenty ceramiki	-	T, P
27	27	100-46	dwór	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	3 fragmenty ceramiki	relikty zabudowy dworskiej	T, P
28	28	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	3 fragmenty ceramiki	-	T, P
29	29	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV wiek	4 fragmenty ceramiki	-	T, P
30	30	100-46	osada	czasy nowożytne	XVI wiek	10 fragmentów ceramiki	-	T, P
31	31	100-46	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	6 fragmentów ceramiki	-	T, P
32	32	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	4 fragmenty ceramiki	-	T, P
			śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	4 fragmenty ceramiki	-	
33	33	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	2 fragmenty ceramiki	-	T, P
34	34	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	2 fragmenty ceramiki	-	T, P
35	35	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	5 fragmentów ceramiki	-	T, P
36	36	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI wiek	1 fragment ceramiki	1 fragment kafła z ornamentem roślinnym	T, P

1	2	3	4	5	6	7	8	9
37	37	100-46	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	7 fragmentów ceramiki	-	T, P
38	38	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	2 fragmenty ceramiki	-	T, P
39	39	100-46	osada	późne średniowiecze	XIV wiek	10 fragmentów ceramiki	-	T, P
			osada	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	10 fragmentów ceramiki	-	
40	40	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	6 fragmentów ceramiki	-	T, P
41	41	100-46	osada	czasy nowożytne	XVI wiek	11 fragmentów ceramiki	-	T, P
42	42	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	3 fragmenty ceramiki	-	T, P
			śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	7 fragmentów ceramiki	1 cybuch fajki glinianej	
43	43	100-46	osada	późne średniowiecze	XV wiek	8 fragmentów ceramiki	-	T, P
44	44	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	5 fragmentów ceramiki	-	T, P
45	45	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XV wiek	6 fragmentów ceramiki	-	T, P
46	46	100-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	4 fragmenty ceramiki	-	T, P
47	47	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	5 fragmentów ceramiki	-	T, P
48	48	100-46	osada	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	7 fragmentów ceramiki	-	T, P
49	49	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	2 fragmenty ceramiki	-	T, P
0	50	100-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	2 fragmenty ceramiki	-	T, P
51	1	100-47	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	6 fragmentów ceramiki	-	T, P
52	2	100-47	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	2 fragmenty ceramiki	-	T, P
53	3	100-47	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	5 fragmentów ceramiki	-	T, P
54	5	99-46	śląd osadnictwa	epoka kamienia	-	wiórek igiełkowaty	-	A, T, P
55	6	99-46	śląd osadnictwa	epoka kamienia	-	wielopodstawowy rdzeń, duży odłupek, wiórek	-	A, T, P
56	7	99-46	śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	6 fragmentów ceramiki	-	T, P
57	8	99-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	4 fragmenty ceramiki	-	T, P
			śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	5 fragmentów ceramiki, 1 fragment kafla	-	
58	9	99-46	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	15 fragmentów ceramiki	-	T, P

1	2	3	4	5	6	7	8	9
			osada	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	10 fragmentów ceramiki	-	
59	10	99-46	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	14 fragmentów ceramiki	-	
			śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	5 fragmentów ceramiki	-	T, P
60	11	99-46	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	15 fragmentów ceramiki	-	T, P
61	12	99-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	5 fragmentów ceramiki	-	T, P
62	13	99-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	3 fragmenty ceramiki	-	T, P
63	14	99-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	3 fragmenty ceramiki	-	T, P
			śląd osadnictwa	czasy nowożytne	XVI-XVII wiek	4 fragmenty ceramiki	-	
64	15	99-46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	XIV-XV wiek	4 fragmenty ceramiki	-	T, P

Źródło: karty stanowisk archeologicznych ze zbiorów Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach

6.5. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Podstawową formą ochrony zabytków jest wpis do rejestru.

Tabela 24. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Mikołów-Centrum

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
1.	Układ urbanistyczny miasta, z nieregularną siatką ulic, z centralnie położonym rynkiem w kształcie wydłużonego czworoboku					683/66 15.06.66 r.	Granice rozciągają się na układ parcel i ulic: Jana Pawła II, Stawowa, Lompy, Okrzei - od ul. Jana Pawła II do wylotu ze skrzyżowaniem z ul. Świętego Wojciecha, Powstańców i Krakowską od Rynku do wylotu ze skrzyżowaniem z ul. Świętego Wojciecha, Konstytucji 3 Maja od Rynku do wylotu ze skrzyżowaniem z ul. Górniczą oraz na teren historycznego kopca na zapleczu ul. Jana Pawła II i teren wzgórza od cmentarza ewangelickiego do ul. Konstantego Prusa, z terenem otaczającym kapliczkę św. Mikołaja włącznie. Kopiec na zapleczu ul. Jana Pawła II – wpisany decyzją nr 698/65 z dn. 30 lipca 1965
2.	Kompozycja o charakterze krajobrazowym zamkniętym. <u>Do rejestru wpisane są:</u> 1. Układ kompozycyjny wraz z alejkami i ścieżkami parkowymi; Zespół drzewostanu parkowego; Elementy małej architektury: schody, kamień narzutowy,	ul. Konstytucji 3 Maja ul. Młyńska	XVIII wiek			A 51/01 17.12.01 r.	Usytuowany pomiędzy ul. Konstytucji 3 Maja (stanowiącą południowo-wschodnią granicę) i ul. Młyńską od północy. Od zachodu park ograniczony jest ciekim wodnym. W północnej części założenia znajdują się tzw. Małe Planty, oddzielone od Dużych Plant ul. Górniczą

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
	murki oporowe z kamienia i kamienny cokół. <u>Do rejestru zabytków nie są wpisane:</u> Umocnienia brzegów cieką wodnego płytami ażurowymi; Nowe boisko w południowo-wschodniej części parku; Teren dawnego kręgu; Nawierzchnia alejek						
3.	Kościół parafialny pod wezwaniem Św. Wojciecha, bazylika mniejsza	ul. Księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego 2	XIX wiek	Z prezbiterium na południowy wschód, murowany, potynkowany, trójnawowy, prezbiterium zamknięte absydą; od północnego zachodu dwie kwadratowe wieże	neoromański	A682/66 31.05.66 r.	granice obejmują działkę oraz wyposażenie wnętrza
4.	Kościół filialny pod wezwaniem Matki Boskiej Śnieżnej (dawniej Św. Wojciecha)	ul. Stefana Okrzei	XVI wiek	Orientowany, murowany z kamienia, otynkowany, jednonawowy, zamknięty od wschodu trójbocznie, na zewnątrz oszkarpowany.	Późnogotycki,	680/66 28.05.66 r.	Granice oznaczono w ramach ogrodzenia, obejmują również wyposażenie wnętrza.
5.	Budynek mieszkalny	ul. Krakowska 2	XIX wiek	Murowany, parterowy, z pięterkiem na osi, prostokątny, w piwnicach sklepienia żaglaste, elewacja frontowa siedmioosiowa		A 692/66 31.05.66 r.	Granice obejmują całość obiektu w ramach parceli budowlanej
6.	Budynek willowy	ul. Krakowska 33		Wpis do rejestru zabytków nie obejmuje współczesnych okien		A 83/03 3.03.03 r.	Granice obejmują całość założenia w granicach działki, a w szczególności bryłę, konstrukcję, elewację, wystrój

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
				plastikowych, poszczególnych drzew w sadzie i budynku gospodarczego			architektoniczny wnętrza, stolarkę okienną i drzwiową budynku oraz ogród willowy
7.	Budynek mieszkalny	ul. Okrzei 2	XIX wiek	Przebudowany, piętrowy, na rzucie nieregularnym, piwnice sklepione żaglasto i kolebkowo o łuku odcinkowym. Elewacja frontowa pięcioosiowa.		A709/66 31.05.66	Granice ochrony obejmują całość obiektu w ramach parceli budowlanej
8.	Budynek mieszkalny	ul. Okrzei 3	XIX wiek, Mury wcześniejsze	Piętrowy, prostokątny, elewacja frontowa pięcioosiowa		A710/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
9.	Zespół steli nagrobnych na cmentarzu żydowskim, wykonanych w kamieniu	ul. Konstytucji 3 Maja / Stara Droga	XVIII-XIX wiek			B 462/73 5.11.73	
10.	Budynek mieszkalny	Rynek 1	XVIII wiek, przebudowany w XIX wieku	Murowany, tynkowany, piętrowy, prostokątny, w pomieszczeniach parteru stropy belkowe		685/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
11.	Budynek mieszkalno-usługowy	Rynek 6	XVIII wiek, przebudowany w XIX wieku	Murowany, Tynkowany, piętrowy, prostokątny		686/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
12.	Budynek mieszkalny	Rynek 13	XVIII wiek	Murowany, fasada tynkowana, podpiwniczony, fasada czteroosiowa z podziałem korynckimi lukarnami. Wystrój elewacji zewnętrznej budynku (pilastry i obramienia okien), z około 1794 roku, barokowe, kamienne	barokowy	A681/66 31.05.66 B457/73 5.11.73	Granice obejmują działkę
13.	Dom	Rynek 14	XVIII wiek	Podział elewacji frontowej pilastrami zakończonymi		A284/50 1.03.50	Brak określenia granic

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
				kapitelami			
14.	Budynek mieszkalny	Rynek 15	XVIII wiek, przebudowany w XIX wieku	Murowany, tynkowany, piętrowy, prostokątny		A687/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
15.	Budynek mieszkalny	Rynek 18	XVIII wiek, przebudowany w XIX wieku	Murowany, podpiwniczony, piętrowy, piwnice sklepione kolebkowo		A688/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
16.	Budynek mieszkalny-dawny zajazd MDK	Rynek 19	XVIII wiek, przebudowany w XIX wieku	Murowany, podpiwniczony, piętrowy, prostokątny, sala rycerska na parterze ze wspartym na filarze sklepieniem żaglastym z gurtami; piwnice sklepione kolebkowo		A689/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
17.	Budynek mieszkalny	Rynek 20	XVIII wiek, przebudowany w XIX wieku	Murowany, piętrowy, prostokątny		A690/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
18.	Budynek mieszkalny	Rynek 25	XXIII wiek, przebudowany w XIX wieku	Murowany, piętrowy, prostokątny, w dwóch izbach i piwnicach sklepienie kolebkowe;		A 691/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
19.	Budynek kaplicy cmentarnej kościoła ewangelicko-augsburskiego imienia świętego Jana	Plac księdza Jana Karpeckiego	1900 rok		neogotycki	A 203/06 08.11.06	Granice obejmują budynek kaplicy w obrysie murów zewnętrznych
20.	Budynek plebanii kościoła ewangelicko-augsburskiego imienia świętego Jana	Plac księdza Jana Karpeckiego 1	Lata 1871-1872, rozbudowany w 1914 roku			A 202/06 8.11.06	Granice obejmują budynek plebanii w obrysie murów zewnętrznych
21.	Budynek kościoła ewangelicko-augsburskiego imienia świętego	Plac księdza Jana Karpeckiego 1	Lata 1860-1861		neogotycki	A 201/06 08.11.06	Granice obejmują budynek kościoła i jego najbliższe otoczenie (z wyjątkiem budynku gospodarczego), otoczone niewpisanym do rejestru zabytków

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
	Jana						ogrodzeniem
22.	budynek	ul. Jana Pawła II 10	Okolo 1900 roku	Elewacja kamienna	secesja	Budynek A 21/99 30.09.99 Elewacja B458/73 5.11.73	Granice obejmują budynek
23.	Stanowisko archeologiczne-wczesno-średniowieczna osada, przypuszczalnie obronna	Zaplecze ul. Jana Pawła II	XII-XIII wiek			C 698/66 31.05.66	
24.	Budynek mieszkalny	ul. Konstytucji 3 Maja 8	XIX wiek	Murowany, parterowy, prostokątny, z sienią przelotową na osi w izbach sklepienia żaglaste; elewacja frontowa ośmioosiowa		A 696/66 31.05.66	Granice obejmują całość obiektu w ramach parceli budowlanej
KRZYŻE I KAPLICZKI							
25.	Krzyż przydrożny Męki Pańskiej	Plac księdza Jana Karpeckiego zbieg ulic Prusa i Katowickiej				B 1/99 31.08.99	
26.	Kapliczka przydrożna	Obok domu nr 10 przy ul. Konstantego Prusa	Koniec XVIII wieku	murowana	barokowa	B 461/73	
27.	Kapliczka przydrożna	ul. Pszczyńska	Przełom XVIII i XIX wieku	w formie słupa		B 460/73 5.11.73	
28.	Krzyż przydrożny przy kościele filialnym pod wezwaniem Matki Boskiej Śnieżnej	Ul .Stefana Okrzei	1873	kamienny	Barokowo-ludowy	B 455/73 5.11.73	
29.	Figura Świętego Jana Nepomucena	ul. Stefana Okrzei przy kościele filialnym pod wezwaniem Matki Boskiej Śnieżnej	z początku XIX wieku	kamienna	barokowo-ludowa	B 455/73 5.11.73	

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
		(dawniej Świętego Wojciecha),					
30.	Płaskorzeźba Chrystusa w Ogrójcu w kapliczce	ul. Rymera (przy drodze do Borowej Wsi)	1 poł. XIX w.			459/73 5.11.73	

Źródło: materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach

Tabela 25. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Borowa Wieś

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
1.	Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja	ul. Gliwicka 354	XVIII w.	orientowany drewniany, konstrukcja zrębowa, z wieżą konstrukcji słupowej, na podmurowaniu, nawa na rzucie prostokąta, węższe prezbiterium zamknięte trójbocznie		A/676/66 28.05.66 r.	Granice obejmują całość obiektu w ramach ogrodzenia i obejmują również wyposażenie wnętrza

Źródło: materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach

Tabela 26. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Bujaków

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
1.	Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja	ul. Księdza Franciszka Górka 58	XVI w., przekształcony w XX w.	orientowany murowany, potynkowany, nawa na rzucie prostokąta, z przyległą od zachodu wieżą na rzucie kwadratu		A/567/66 05.02.66 r.	Granice obejmują całość obiektu i najbliższe otoczenie.

Źródło: materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach

Tabela 27. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Mokre

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej. Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
1.	Kościół pw. Św. Wawrzyńca		XVI w. Przebudowany w XIX w.	orientowany murowany, potynkowany, jedno- nawowy, wyższe prezbiterium prostokątne	neogotycki	A/727/66 15.07.66 r.	Granice ochrony obejmują całość obiektu w ramach ogrodzenia i obejmują również wyposażenie wnętrza

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej.Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
KRZYŻE							
2.	Krzyż z płaskorzeźbą Matki Boskiej	przed kościołem pw. Św. Wawrzyńca		kamienny		430/73 z dnia 15.07.1973	
3.	Figura św. Jana Nepomucena	ul. Zamkowa 13	Pomiędzy 1819-1857 r.	kamienna	ludowa	B/428/73 15.07.73 r.	
4.	Krzyż Męki Pańskiej	Zbieg ulic Wojska Polskiego i Kruczej	1892 r.	ufundowany przez Jakuba i Józefę Bojdołów z Mokrego		B 63/05 18.05.05 r.	
5.	Krzyż przydrożny	ul. Wojska Polskiego 7	1843 r.	kamienny		B/423/73 15.07.73 r.	

Źródło: materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach

Tabela 28. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Paniowy

Lp.	Obiekt	Adres (lokalizacja)	Czas powstania	Opis obiektu	Styl	Nr Rej.Zab. Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
1.	Kościół św. Piotra i Pawła	ul. Staromiejska 92	XVIII w.	orientowany drewniany, konstrukcja zrębowa, krótkie prezbiterium zamknięte trójbocznie, szersza nawa prostokątna od zachodu wieża i nowsza kruchta; wprezbiterium i nawie pozorne sklepienie kolebkowe		A/711/66 31.05.66 r. 349/52 18.02.52 r.	Granice ochrony obejmują całość obiektu w ramach ogrodzenia i obejmują również wyposażenie wnętrza
KRZYŻE							
2.	Krzyż przydrożny	ul. Wolności 17	Pocz. XIX w.	drewniany	barokowo-ludowy	B/436/73 27.08.73 r.	

Źródło: materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach

6.6. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Gminna ewidencja obejmuje listę ok. 400 obiektów, wymienionych w powyższych tabelach (Tabela 24-Tabela 28).

6.7. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Zasoby krajobrazu kulturowego miasta Mikołowa, to najważniejsze elementy decydujące o jego indywidualności, a tym samym atrakcyjności. Tworzą go:

- struktura przestrzenna miasta narastająca od czasów średniowiecza, rozwinięta głównie w XIX i XX wieku;
- wartościowa substancja zabytkowa i kulturowa, w skład której wchodzi dominujące w krajobrazie obiekty sakralne, obiekty rezydencjalne, zabudowa mieszkaniowa oraz mała architektura w postaci licznych kaplic i krzyży;
- założenia zieleni projektowanej, obejmujące układy historyczne oraz współczesne, w tym cmentarze o historycznym rodowodzie;
- układ komunikacyjny oparty na historycznym zarysie ciągów komunikacyjnych układu drogowego i kolejowego;
- zespół wapienników w Mikołowie Mokrem;
- fortyfikacje Śląskiego Obszaru Warownego;
- wartości niematerialne, np. zachowane historyczne nazwy miejscowe.

7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Z uwagi na położenie w „zielonej strefie” GOP-u zabytki znajdują się na szlaku dużej atrakcyjności turystycznej i ten atut należy w programie opieki wykorzystać. Pozostawienie najcenniejszych obiektów bez ochrony prawnej może doprowadzić do ich unicestwienia.

Do oceny stanu dziedzictwa kulturowego zastosowano analizę SWOT (czynników rozwojowych). To procedura analityczna umożliwiająca porządkowanie i prezentację danych. Jest to jedno z podstawowych narzędzi planowania strategicznego.

Jej nazwa stanowi akronim czterech typów czynników rozwojowych:

- S-Strengths (Atuty) – pozytywne czynniki wewnętrzne, mocne strony, przewagi lub zalety mogące przyczynić się do osiągnięcia celów;
- W-Weaknesses (Słabości) – negatywne czynniki wewnętrzne, bariery, wady i braki, mogące przeszkodzić w realizacji celów;
- O-Opportunities (Szanse) – pozytywne czynniki zewnętrzne, pochodzące z otoczenia (takie, na które nie ma możliwości wpływu), mogące przyczynić się do osiągnięcia celów;
- T-Threats (Zagrożenia) – negatywne czynniki zewnętrzne pochodzące z otoczenia (takie, na które nie ma możliwości wpływu), mogące przeszkodzić w realizacji celów.

W listopadzie 2015 roku w Urzędzie Miasta Mikołów i w starostwie, odbyły się spotkania z partnerami samorządowymi, w ramach zadania „Przygotowanie i opracowanie dokumentu strategiczno-operacyjnego pn. „Podstrategia promocji obszaru funkcjonalnego powiatu mikołowskiego wraz z przygotowaniem Planu Operacyjnego na lata 2016-2025 (w tym Strategii Marki Powiatu Mikołowskiego) – w ramach projektu pod nazwą „J-ednolita S-trategia T-erytorialna = spójny obszar funkcjonalny powiatu mikołowskiego poprzez wzmocnienie mechanizmów efektywnej współpracy JST” w ramach programu „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego” finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG 2009-2014”.

Wyniki przeprowadzonej analizy stanowią uzupełnienie dla formułowania GPOnZ, który powinien uwzględniać wzmacnianie atutów, minimalizację słabości, wykorzystywanie szans i unikanie zagrożeń.

Tabela 29. Wyniki analizy SWOT dla powiatu z wyszczególnieniem Mikołowa

Analiza SWOT	
Atuty	Słabości
<ul style="list-style-type: none"> • Bogata i różnorodna oferta kulturalna na poziomie gmin (np. Mikołowskie Dni Muzyki – impreza regionalna, Festiwal Orkiestr Dętych) • Bogata oferta cyklicznych imprez sportowych np. na terenie Orzesza, Łazisk Górnych, Mikołowa, Wyr 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieumiejętne wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego przez powiat i gminy (np. Sanktuarium Matki Bożej w Bujakowie – Opiekunki Środowiska Naturalnego, Szlak Architektury Drewnianej), cmentarz żydowski – zabytkowe macewy)
Otoczenie	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Centralne położenie powiatu na terenie całej aglomeracji • Bliskość aglomeracji śląskiej • Dodatni bilans migracyjny – na terenie 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba infrastruktura hotelowa (powiat atrakcyjny turystycznie) • Niewykorzystanie istniejących warunków naturalnych do infrastruktury o charakterze

Analiza SWOT	
<p>powiatu osiedla się więcej osób, mniej odpływa</p> <ul style="list-style-type: none"> Istnienie Śląskiego Ogrodu Botanicznego oraz Muzeum Energetyki na Szlaku Zabytków Techniki Dobra sieć drogowa, sieć kolejowa Sąsiedztwo powiatu pszczyńskiego, licznie odwiedzanego przez turystów. Możliwość połączenia się z turystycznym szlakiem pszczyńskim 	<p>turystyczno-wypoczynkowym</p> <ul style="list-style-type: none"> Brak wspólnej platformy promocji powiatu i gmin (gminy promują się same) Konkurencyjna oferta miast: Tychów, Katowic, Pszczyzny, Rudy Śląskiej, Żor, Rybnika, Gliwic

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT była wypracowywana przez wszystkich uczestników konsultacji wspólnie w formie dyskusji. Analiza odbyła się w podziale na cztery obszary: gospodarki (G), turystyki (T), kultury (K), sportu i rekreacji (S). Litery zapisane w nawiasach po nazwach czynników oznaczają obszary, do których można je przypisać.

Tabela 30. Analiza SWOT potencjału promocyjnego gminy Mikołów

Analiza SWOT	
Atuty	Słabości
<ul style="list-style-type: none"> ścieżki rowerowe, pola golfowe, Śląski Ogród Botaniczny (S) Na imprezy w ogrodzie botanicznym przyjeżdżają ludzie z całej Polski – np. dni muzyki (T), (S) Instytut Mikołowski im. R. Wojaczka – konkursy poetyckie, wydawnictwa – działania o randze krajowej i międzynarodowej (K) Impresje Mikołowskie – dwutygodniowy plener dla malarzy, rzeźbiarzy i grafików, którzy pod koniec listopada wystawiają efekty swoich prac Allinone Billard Pub Music Club Mikołów (dawny Klub bilardowy „Mario”) (K), (S) Dobre położenie powiatu na sieci dróg krajowych (G), (T) Pod Wiatrakim – tanie noclegi (T) Bogata oferta kulturalna dla mieszkańców (brakuje tylko kina) (K) Ogród Botaniczny – Sośnia Góra i żubry (T), (S) wyciszzone miasto (sypialnia Katowic) – nikt tutaj nie chce dużego przemysłu (S) Raczej niski poziom bezrobocia (jednocyfrowe), niższe niż w województwie (G) Do Mikołowa nikt „za chlebem” nie przyjeżdża. Jak ktoś się buduje to dlatego, że go na to stać, ma pracę w dużym, okolicznym mieście a tutaj żyje, bo jest połączenie funkcji miasta, bliskości dużych miast i zabudowy wiejskiej, swojskiej (niska zabudowa, przyroda) (S), (G) 	<ul style="list-style-type: none"> Słabo rozwinięta baza noclegowa. Nie da się w jednym budynku zakwaterować 50 osób (np. całej orkiestry), szczególnie jeśli te osoby mają duże wymagania (T) Brak oferty SPA w hotelach (T), (S) Brakuje specjalnej strefy ekonomicznej na terenie pow. mikołowskiego, ewentualnie inkubatorów technologicznych z zapleczem, halami, itp. (G) brakuje terenów pod inwestycje (G) na poziomie operacyjnym – promocji nie ma żadnej współpracy ze starostwem powiatowym na poziomie koleżeńskim (G) ograniczone środki na promocję (G) mała liczba powiatowych podmiotów (obiektów) z ofertą dla społeczności lokalnej, szczególnie dla młodzieży (S) styl działania (promocji) powiatu jest archaiczny, nikt nie jest otwarty na nowości – np. koordynacja imprez w powiecie

Analiza SWOT	
Atuty	Słabości
<ul style="list-style-type: none"> – Sołectwa silnie i dobrze działają. Jak jest fajny sołtys, to jest dobra robota. Ciekawe przedsięwzięcia, w tym także imprezy OSP (K) – Żurek mikołowski, kopa ornontowicka, pierniczki odpustowe (K) – Firma Rolnik – firma mikołowska znana w kraju z przetworów warzywnych i owocowych. Firma otwarta, z którą można się porozumieć, porozmawiać. (G) – Lokalne mięso i wędliny (K) – Wspólne pozyskiwanie środków przez Miasto i powiat działa bez zastrzeżeń (G) – Coraz sprawniejsze działania wydziału promocji – nawiązywanie kontaktów z mediami, itp. (G) – Letnie granie w Mikołowie – piątkowe koncerty na rynku. To wydarzenie w okresie letnim przyciąga ludzi, zwłaszcza młodzież (K), (T) – Współpraca z Akademią Muzyczną w Katowicach – niepowtarzalne koncerty w Bazylice św. Wojciecha w Mikołowie (K), (T) – Wyścigi psich zaprzęgów dla grupy wyszehradzkiej – w tym roku mistrzostwa Polski, za dwa lata mistrzostwa świata (S), (T) 	
Otoczenie	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Metropolia jest szansą – bo ma duży potencjał 	<ul style="list-style-type: none"> – Konkurencją powiatu jest metropolia. Oferta bardzo bogata, ciężko konkurować ze wszystkim

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy mogli również dać wyraz swoim opiniom, ocenom i pomysłom w ramach przeprowadzonej w gminach powiatu mikołowskiego kampanii informacyjnej, wspomaganą przez rozprowadzenie, zebranie i analizę ankiet.

W dniach 18.02-03.03.2016 r., zrealizowane zostało badanie ankietowe w ramach prac nad „Podstrategią kształtowania przestrzeni publicznej (w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych i działania na rzecz rozwoju przestrzeni publicznych służących wzmocnieniu lokalnych więzi społecznych oraz opieki nad zabytkami) na lata 2016-2025 wraz z Planem Operacyjnym”.

Badanie było prowadzone z zastosowaniem połączenia dwóch metod zbierania danych (mixed mode): ankiety internetowej do samodzielnego wypełniania oraz wywiadów kwestionariuszowych.

Ogólną ocenę aktualnego poziomu ochrony zabytków i opieki można uznać za pozytywną. Wprawdzie największa grupa Respondentów wybrała odpowiedź średnio, jednak

odpowiedzi pozytywne (bardzo dobrze i dobrze) wyraźne przeważały nad negatywnymi (bardzo źle i źle).

Tabela 31. Oceny aktualnego poziomu ochrony zabytków i opieki nad nimi w Gminie

Odpowiedź	Liczba	%
Bardzo dobrze	56	13,37%
Dobrze	132	31,50%
Średnio	138	32,94%
Źle	71	16,95%
Bardzo źle	22	5,25%
łącznie	419	100,00%

Źródło: badanie mixed mode, n=419

Następne pytanie dotyczyło zabytków wymagających lepszej ochrony i opieki. Największa grupa Respondentów była zdania, że tego typu obiekty znajdują się w mieście Mikołów. Ponownie można wiązać to z wysokim odsetkiem mieszkańców Mikołowa w próbie. Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań było sołectwo Mokre.

Tabela 32. Części gminy, gdzie znajdują się zabytki, które wymagają lepszej ochrony i opieki w przyszłości (pytanie wielokrotnego wyboru)

Odpowiedź	Liczba wskazań	%
Miasto Mikołów	173	36,73%
Dzielnica Kamionka	42	8,92%
Sołectwo Borowa Wieś	63	13,38%
Sołectwo Bujaków	49	10,40%
Sołectwo Mokre	105	22,29%
Sołectwo Paniowy	13	2,76%
Sołectwo Śmiłowice	26	5,52%
łącznie	471	100,00%

Źródło: badanie mixed mode, n=419

Respondenci zostali również poproszeni o doprecyzowanie swoich odpowiedzi i wskazanie konkretnych zabytków. Poniższa tabela zawiera wykaz najczęstszych odpowiedzi w odniesieniu do poszczególnych części gminy.

Tabela 33. Zabytki, które wymagają lepszej ochrony i opieki w przyszłości (pytanie wielokrotnego wyboru)

Dzielnica/ sołectwo	Zabytki
Miasto Mikołów	Pomnik Św. Wojciecha, kamienice na rynku, Nowy Cmentarz Żydowski
Dzielnica Kamionka	Krzyż Boża Męka, Kapliczka „W pamięci swemu mężowi”
Sołectwo Borowa Wieś	Dawna karczma Nowa Wygoda, drewniany Kościół św. Mikołaja, mogiła więźniów Oświęcimia, kamienie graniczne, modernistyczny budynek szkoły
Sołectwo Bujaków	Krzyż pokutny, Kościół św. Mikołaja, Kapliczka „szwedzka” na mogile żołnierzy, Kapliczka murowana pw. Św. Wojciecha
Sołectwo Mokre	Śląski Ogród Botaniczny, Dawny Park Pałacowy, Rzeźba św. Jana, piec wapienne, Krzyż przydrożny z 1982 roku
Sołectwo Paniowy	Kościół Parafialny św. Piotra i Pawła, kapliczka św. Jana
Sołectwo Śmiłowice	Schrony bojowe

Źródło: badanie mixed mode, n=419

Respondentom zadano również pytanie o to, jakie lokalizacje w Gminie mają szczególne znaczenie dla lokalnej społeczności (jako miejsca spotkań, spędzania wolnego czasu i wspólnego działania). Wśród podawanych odpowiedzi dość znaczna część dotyczyła terenów zielonych: parków (105 osób, 25,06% próby) oraz Śląskiego Ogrodu Botanicznego (42, 10,02%). Stosunkowo duża grupa biorących udział w badaniu wymieniła również rynek (41, 9,79%) i Miejską Placówkę Muzealną (40, 9,55%).

Wydarzenia artystyczne i imprezy stałe:

- Mikołowskie Spotkania Kolędowe (styczeń);
- Salwatoriański Festiwal Piosenki Religijnej (kwiecień/maj);

- Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Rafała Wojaczka (maj);
- Mikołowskie Dni Muzyki (maj/czerwiec) - zainicjowane zostały w 1991 roku. Od tego czasu odbywają się co roku na przełomie maja i czerwca. Dzięki wydarzeniom artystycznym najwyższej rangi Mikołowskie Dni Muzyki stały się jednym z najważniejszych festiwali muzycznych nie tylko na Śląsku, ale także w skali całego kraju. Wysoki poziom artystyczny koncertów docenili krytycy, przedstawiciele fachowej prasy muzycznej. Wybrane koncerty rejestruje Polskie Radio i Telewizja Polska;
- Dni Mikołowa (czerwiec/lipiec);
- Impresje Mikołowskie (lipiec) - plenery malarskie;
- Złot Mieszkańców Mikołowa (wrzesień);
- Mikołowski Jarmark Staroci (pierwsza niedziela każdego miesiąca);
- Międzynarodowe Spotkania Młodzieży Miast Partnerskich i Zaprzyjaźnionych (co 5 lat).

8. Programowanie rozwoju opieki nad zabytkami

Na podstawie poradnika²¹ jak przygotować GPOnZ, przyjęto założenie, iż w celu przygotowania programu niezbędne jest dopasowanie modelu programowania średniookresowego do warunków lokalnych. Technicznie odbywa się to poprzez zastosowanie uspołecznionej metody przygotowania oraz wdrożenia projektów.

Przy czym w rozumieniu tegoż programu partycypacja oznacza wzajemną komunikację pomiędzy różnymi grupami społecznymi, w trakcie której wszyscy uczestnicy procesu mają możliwość wpływać na podejmowane decyzje (poprzez udział w panelach dyskusyjnych, w społecznej radzie programu, w grupach monitorujących) i biorą następnie czynny udział w ich realizacji.

Ważnym aspektem w procesie komunikowania się jest dwustronność przepływu informacji. Władze gminy nie tylko przekazują informacje na temat podejmowanych w programie decyzji, ale również dają możliwość oceny tych decyzji oraz składania sugestii dotyczących kolejnych aktualizacji. Ów czynny udział w programie będzie polegał więc na umożliwieniu mieszkańcom/organizacjom/właścicielom nieruchomości uczestniczenie w wyborze obszarów priorytetowych oraz realizacji zadań. Ich identyfikacja jest możliwa poprzez organizowanie „okrągłego stołu” lub zbieranie opinii on-line na stworzonej ku temu platformie internetowej.

8.1. Priorytety programu opieki

Dla dalszych prac przyjęto założenie, iż znaczenie takiego programu polega na połączeniu różnych płaszczyzn oddziaływania, w ramach 3 zaproponowanych priorytetów i przypisanych im celów wraz z oczekiwanymi rezultatami, a mianowicie:

- techniczno-przestrzennego;
- społecznego;
- ekonomicznego.

Najistotniejszy wpływ na kształt programu mają cele, o których mowa w ustawie, przypisane poszczególnym priorytetom, jak w tabeli poniżej.

Tabela 34. Priorytety GPOnZ

Priorytety	Cele	Rezultaty
1. Przestrzenno-techniczny	1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;	- liczba uczestników projektów utrzymania i wypromowania tożsamości lokalnej -uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych.
	2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;	- % zwiększenia wartości terenu poprzez utrzymanie wysokiej jakości krajobrazu i środowiska - Liczba konferencji, sesji informacyjnych
	3. zahamowanie procesów degradacji zabytków	-Liczba projektów włączających mieszkańców

²¹ Gminny program opieki nad zabytkami Poradnik metodyczny NID.

Priorytety	Cele	Rezultaty
	i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;	oraz pobudzających ich aktywizację -liczba obiektów wyremontowanych -liczba obiektów zabezpieczonych
2. Społeczny	4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;	-Liczba projektów ekspozycyjnych -liczba wejść na strony internetowe zabytkowych obiektów -liczba uczestników kampanii przeprowadzonych -liczba uczestników odwiedzających obiekty
	5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;	- liczba wydanych materiałów informacyjnych, przeprowadzonych audycji, -liczba opracowanych wytycznych dla obiektów i ich otoczenia; - % dotacji z budżetu gminy na zabytki -wypracowanie zachęcających mechanizmów prawno-finansowych -liczba uczestników procesu partycypacji społecznej -liczba osób uczestniczących w zajęciach edukacyjnych -liczba m ² ścieżki edukacyjnej lub przyrodniczo-edukacyjnej
3. Ekonomiczny	6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;	- liczba czynnie włączonych w program opieki nad zabytkami właścieli nieruchomości, mieszkańców i przedsiębiorców, -liczba projektów zrealizowanych przez partnerów społeczno-gospodarczych - wzrost dotacji dla sektora finansów niepublicznych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru.
	7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.	-liczba projektów -liczba nowych miejsc pracy -liczba inkubatorów aktywności kulturalnej -liczba nowych usług na zabytkowych obszarach -liczba nowych usług w ochronie obiektów

Źródło: opracowanie własne

Uspołecznienie procesu planowania i realizacji celów, wymaga stworzenia warunków sprzyjających inwestycjom prywatnym, pomocy właścicielom nieruchomości w ulepszaniu stanu zasobów zabytkowych, stworzenie nowych miejsc pracy, etc., pobudzania inicjatyw mieszkańców tak, by sami dążyli do poprawy swoich warunków życia wykorzystując potencjał dziedzictwa kulturowego. Zaplanowane rezultaty nie stanowią zbioru zamkniętego i mogą być modyfikowane w trakcie aktualizacji GPOnZ.

8.2. Kierunki działań programu opieki

Artykuł 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje zakres opieki w sposób następujący:

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Dla określenia zadań na kolejne 4 lata, przyjęto założenie, że będą one przyporządkowane kierunkom, tożsamym ze wskazanym w ustawie zakresem 5 elementów opieki nad zabytkami. W przyszłości koordynator GPOnZ zainicjuje możliwość jak najszerzego włączenia partnerów społeczno-ekonomicznych i mieszkańców w realizację zadań z zakresu opieki nad zabytkami, aż po budowanie partnerstw lokalnych.

Tabela 35. Kierunki działań GPOnZ

Kierunek działań	Proponowane zadania realizacyjne
1. Zapewnienie warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku;	-współpraca z ośrodkami akademickimi i naukowymi,
2. Zapewnienie warunków prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;	-pozyskiwanie wszelkich dostępnych źródeł finansowania opieki nad zabytkami, -rekommendacje do Studium wykonalności dla wybranych obiektów, - przyznanie dotacji dla sektora finansów niepublicznych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru.
3. Zapewnienie warunków zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;	-pozyskiwanie wszelkich dostępnych źródeł finansowania opieki nad zabytkami, -Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami -Powołanie społecznego zespołu do monitorowania programu,
4. Zapewnienie warunków korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;	- tworzenie Parków Kulturowych –w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej -pozyskanie poparcia społecznego dla działań związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, -przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej - przygotowanie przez studentów architektury, konserwacji zabytków w ramach zajęć – mapy + wizualizacji zabytku,

Kierunek działań	Proponowane zadania realizacyjne
	<p>wybranych obszarów,</p> <ul style="list-style-type: none"> - zorganizowanie punktów doradztwa przez urząd w dostępie i pozyskiwaniu instrumentów finansowych na remonty i modernizacje obiektów: ze środków publicznych (lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich) i prywatnych, - zorganizowanie dni pomocy merytorycznej, - wytyczenie tras gminnych eksponujących lokalne wartości - opracowanie wzorników gminy i konserwatorskich zasad dla realizacji twardych projektów (obiekty mieszkalne, przemysłowe, mała architektura itd.), - adaptacje niezagospodarowanych pomieszczeń na cele społeczne, kulturalne, aktywizacji, - Iluminacja obiektów i elementów krajobrazu o wysokiej wartości estetycznej,
<p>5. Zapewnienie warunków popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie wiedzy mieszkańców, organizacji społecznych i środowiska gospodarczego na temat zasad opieki nad zabytkami, - prowadzenie marketingu terytorialnego z uwzględnieniem istniejących na terenie gminy zasobów zabytków oraz z wykorzystaniem stwarzanych przez nie możliwości, - wykorzystanie potencjału lokalnej prasy i mediów społecznościowych, - tworzenie atrakcyjnych materiałów informacyjnych i promocyjnych w wersji papierowej i on-line dotyczących atrakcji turystycznych, zabytkowych obiektów i atutów gminy, - organizowanie spacerów edukacyjnych, konkursów wiedzy, gier miejskich.

Źródło: opracowanie własne

W Mikołowie działa szereg organizacji pozarządowych, m.in. Mikołowskie Towarzystwo Historyczne monitorujące społecznie stan zachowania zabytków.

Zasadniczym podmiotem programu jest społeczność gminy, zatem działania ożywiające zabytki powinny wypływać z inicjatyw lokalnych. Rolą sektora publicznego jest wspieranie tych inicjatyw za pomocą różnych instrumentów, omówionych w kolejnym rozdziale.

9. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminny. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz miasta na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami i przestrzeniami zabytkowymi, tak by wywołać ich pożądane zachowania prowadzące do realizacji zamierzonych celów. Głównym odbiorcą programu jest społeczność miasta, która bezpośrednio odczuje efekty jego wdrażania.

Dostępne instrumentarium, jakie można wykorzystać do realizacji niniejszego programu, wynika z obowiązującego prawa i przepisów w nim określonych oraz opartych na nich działaniach umocowanych w realiach finansów publicznych i instrumentów prawno-ekonomicznych. Stąd można wyróżnić pięć rodzajów instrumentów, jakie należy wykorzystywać przy realizacji niniejszego programu:

- **instrumenty prawne** (wynikające z przepisów prawnych dokumenty wydawane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, włączanie problematyki związanej z opieką nad zabytkami do planistycznych opracowań związanych z zagospodarowaniem przestrzennym gminy, tworzenie opracowań planistycznych odpowiednio dla potrzeb ochrony zabytków oraz sporządzanie analiz i oceny skutków wpływu planowanych działań inwestycyjnych na środowisko kulturowe gminy);
- **instrumenty koordynacji** (strategia rozwoju, program rozwoju infrastruktury, program ochrony środowiska, program prac konserwatorskich, studia i analizy, koncepcje, lokalny program rewitalizacji, prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych, współpraca z ośrodkami akademickimi i naukowymi);
- **instrumenty finansowe** (dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe, zbiórki społeczne, programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Unii Europejskiej, środki fundacji, programy wspierania inicjatyw lokalnych banków lub prywatnych firm);
- **instrumenty społeczne** (edukacja kulturowa, informacja, współdziałanie z organizacjami społecznymi, wolontariat);
- **instrumenty kontrolne** (aktualizacja danych o stanie zabytków na terenie gminy, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, monitoring środowiska kulturowego, ciągła weryfikacja zasobów gminnej ewidencji zabytków, społeczni opiekunowie zabytków itp.).

Uruchomienie podanych instrumentów wymaga od władz i społeczności lokalnej inicjatywy i konkretnych działań, które są prowadzone w wielu sferach działalności, w tym:

- wykorzystanie istniejących przepisów prawnych związanych z polityką ochrony zabytków w celu przygotowania efektywnej polityki ochrony środowiska kulturowego w mieście;
- wykorzystywanie programów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla realizacji gminnego programu (programy na poziomie powiatu, województwa oraz kraju);
- koordynowanie działań prowadzonych w stosunku do środowiska kulturowego na terenie gminy;
- prowadzenie ciągłego monitoringu zmian w zakresie środowiska kulturowego;

- efektywne zarządzanie programem;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Odpowiedzialnym za realizację niniejszego programu jest powołany do jego przygotowania koordynator, wskazany do prowadzenia znaczącej większości zawartych w nim zadań oraz monitorowania jego wydatków i efektów. Zadania będą finansowane z różnych źródeł.

Źródła finansowania działań określonych w programie to:

- budżet gminy (środki własne lub dofinansowanie);
- środki prywatne;
- środki instytucji;
- środki Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków;
- środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- środki Ministerstwa Kultury;
- środki Funduszu Kościelnego;
- fundusze Unii Europejskiej;
- ulgi podatkowe.

Szczegółowe informacje na temat komplementarnych funkcjonujących programów operacyjnych, działających w obszarze dziedzictwa kulturowego, ochrony i opieki nad zabytkami znajdują się na stronach internetowych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego²² oraz Ministerstwa Rozwoju²³.

Obowiązek utrzymania obiektów zabytkowych spoczywa na właścicielach obiektów. Na dofinansowanie projektów związanych z pracami przy zabytkach oraz projektów pośrednio związanych z ochroną dziedzictwa (promocja, informacja, edukacja) przeznaczają się:

- środki finansowe z budżetu państwa przyznawane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w programach ministerialnych, w tym dotacje na badania archeologiczne, jeżeli ich przeprowadzenie jest niezbędne w celu ochrony zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków, objętego ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- środki finansowe z Funduszy Europejskich, dystrybuowane na poziomie krajowym;
- środki finansowe w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, dystrybuowane na poziomie województw;
- środki przyznawane przez marszałków województw;
- środki finansowe z europejskich programów specjalnych np. Norweski Mechanizm Finansowy;
- środki finansowe z budżetu samorządów.
- fundusze dla organizacji pozarządowych.

W oparciu o przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 77) realizowane są zadania oparte o zasady współfinansowania ze środków publicznych. Dysponentami powyższych środków są:

²² www.mkidn.gov.pl.

²³ <https://www.mr.gov.pl/>.

- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków;
- organ stanowiący gminy.

Ochrona dziedzictwa kulturowego realizowana jest również z innych funduszy państwowych:

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (np. zabytkowe założenia parkowe);
- Funduszu Kościelnego (nie obejmują wyposażenia wnętrz).

Podstawowym warunkiem udzielania dofinansowania jest wpis do rejestru zabytków obiektu, na który czynione są starania o dotacje (do rejestru „A” – zabytki nieruchome, do rejestru „B” – tzw. zabytki ruchome, do rejestru „C” – zabytki archeologiczne).

O dotację może się ubiegać właściciel lub posiadacz zabytku albo jednostka posiadająca zabytek w trwałym zarządzie.

Znaczący udział w finansowaniu opieki nad zabytkami, jak wspomniano wyżej, mają Fundusze Europejskie. Obecna zatwierdzona przez Parlament Europejski perspektywa finansowa na lata 2014-2020, przewiduje przyznanie Polsce 82,5 mld euro na realizację polityki spójności.

W latach 2014-2020 w ramach funduszy strukturalnych działają następujące programy rozwojowe:

- Infrastruktura i Środowisko (realizacja programu wynosi ponad 28 miliardów euro i dotyczy głównie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym);
- Inteligentny Rozwój;
- Wiedza, Edukacja i Rozwój;
- Polska Cyfrowa;
- Polska Wschodnia;
- Europejska Współpraca Terytorialna i Europejski Instrument Sąsiedztwa;
- Pomoc Techniczna;
- Regionalne Programy Operacyjne.

Na Regionalne Programy Operacyjne – w latach 2014-2020 przeznaczono 31,28 mld euro tj. 40% funduszy polityki spójności. Województwo śląskie jest największym beneficjentem funduszy i alokacja tych środków wyniesie 3 476 937 134 euro.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 przewiduje realizację zadań w ramach **Ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania zasobów**. W ramach tego działania wspierane będą zadania polegające na przeprowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych przy zabytkach i ich otoczeniu wraz z promocją obiektu. Wsparciem objęte będą również inwestycje polegające na zabezpieczeniu obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożenia. Na finansowanie zadań w obszarze tego działania planuje się przeznaczyć 60 381 250 euro.

Realizacja zadań w ramach priorytetu **Wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw**, na finansowanie którego przeznaczono 207 988 898 euro może dotyczyć przedsięwzięć turystycznych, wykorzystujących potencjał turystyczny i kulturowy oraz walory krajobrazowo-przyrodnicze regionu.

W ramach regionalnych programów operacyjnych jednym z instrumentów jest Inicjatywa **JESSICA**. Jest to europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich w zakresie:

- przebudowy starych lub nieużywanych budynków przemysłowych;
- rewitalizacji terenów powojkowych i poprzemysłowych;
- rewitalizacji miast.

Źródłem finansowania opieki nad zabytkami mogą być też środki pozyskane od firm (np. banków jak BZ WBK, fundacji np. Kronenberga), czy stowarzyszeń lub osób prywatnych funkcjonujących na danym terenie, które są przykładem lokalnego patriotyzmu i przywiązania do swojej „małej ojczyzny”.

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Koordinator programu, wspierany zespołem wyznaczonych pracowników, jest kluczową osobą do przygotowania/aktualizacji GPOnZ i prowadzenia ewidencji zabytków. Zakres obowiązków koordynatora gminnego programu musi być zgodny z celami opieki nad zabytkami określonymi w ustawie.

Główne zadania można określić następująco:

- udział w spotkaniach zespołu roboczego programu gminnego (poszerzonego o przedstawicieli urzędu ds. budżetu, spraw społecznych, kultury, itd.) w zakresie prowadzenia ewidencji zabytków i metod finansowania przedsięwzięć;
- koordynacja aktualizacji GPOnZ w gminie;
- konsultacja aktualizacji GPOnZ z instytucjami w regionie;
- monitorowanie GPOnZ (raz na 2 lata przygotowanie sprawozdania);
- monitorowanie źródeł finansowania;
- prowadzenie kontaktów z organizacjami pozarządowymi, oraz właścicielami i użytkownikami zabytkowych nieruchomości;
- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków.

Realizacja programu będzie się odbywać we współpracy koordynatora z odpowiednimi wydziałami merytorycznymi urzędu, instytucjami pozarządowymi oraz właścicielami, administratorami i użytkownikami obiektów zabytkowych położonych na terenie gminy. Ponadto program przewiduje współpracę z instytucjami szczebla wojewódzkiego, w szczególności z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.

Ustawa nakłada obowiązek sporządzania sprawozdań z realizacji programu co 2 lata, na podstawie zaproponowanych wskaźników. Sprawozdanie przedkładane Radzie Gminy powinno zawierać informację o ewentualnych zmianach w Gminnej ewidencji zabytków, informacje o działaniach podejmowanych na rzecz opieki nad zabytkami, poniesionych i planowanych nakładach finansowych oraz o postulatach mieszkańców i właścicieli zabytków dotyczących ich ochrony.

Proces monitorowania będzie podlegał na obserwacji zmian, jakie zachodzą w wyniku realizacji celów poprzez realizację projektów, na analizie zebranych danych i opracowaniu raportów.

Koordinator programu gminnego pracujący nad przygotowaniem GPOnZ zainicjuje w przyszłości możliwość jak najszerszego włączenia partnerów społeczno-ekonomicznych w realizację zadań z zakresu opieki nad zabytkami, poprzez budowanie partnerstw lokalnych. W tym celu musi być dokonane rozeznanie możliwości/postaw mieszkańców, organizacji społecznych, środowiska biznesu i możliwości ich udziału w realizacji przedsięwzięć.

Ważne będą stosowane w Polsce formy docierania do mieszkańców jak: spacery edukacyjne, gry edukacyjne w przestrzeni, konkursy, Dni Zabytku, Święta Ulicy, które są niezwykle skuteczne w budzeniu emocjonalnego zaangażowania w sprawy zamieszkiwanej gminy. Tu właśnie jest rola urzędu, jako instytucji wiodącej w realizacji GPOnZ, wspierającej organizacje pozarządowe i lokalnych przedsiębiorców w osiąganiu pożądaných efektów na rzecz opieki nad zabytkami.

Oczywistym efektem partycypacji mieszkańców jest „efekt dźwigni”, polegający na pobudzeniu inwestycji prywatnych/aktywności społecznych, dzięki stosunkowo niedużym

inwestycjom/wsparciu z budżetu gminy. Ważne aby udało się włączyć mieszkańców, organizacje pozarządowe do odnawiania i upiększania zabytków, upowszechniania wiedzy o lokalnych wartościach, które to zadanie nie ma szansy na realizację tylko z gminnych środków. Odpowiedzialność za wykonawstwo, jak i nadzór podzielona zostanie pomiędzy urząd i członków wspólnoty terytorialnej. Efektem programu ma być również ogromna dbałość mieszkańców o zabytki na obszarze gminy. Mieszkańcy zaangażowani w GPOnZ będą bardzo dumni ze swoich działań.

Od 2002 roku, corocznie, Gmina Mikołów udziela dotacji do przeprowadzonych prac konserwatorskich przez inwestorów instytucjonalnych i prywatnych. Ponadto na bieżąco opiniuje inwestycje na obiektach zabytkowych oraz prowadzi ewidencje tychże obiektów.

Podsumowując, niezależnie od dostępnych środków finansowych, w osiągnięciu przyjętych dla GPOnZ celów szczególną uwagę należy zwrócić na prawie bezkosztowe działania:

- opiekę nad niematerialnymi wartościami (poprzez harcerzy, lub grupy młodzieży szkolnej) docierać do starszych mieszkańców, pamiętających ginące z pamięci wydarzenia i z życia zawody, rejestrować na nośnikach audio lub w innych formach przekazy ustne związane z historią miejsca, historią osób/rodzin zamieszkujących poszczególne zabytkowe posesje;
- opiekę nad starymi nazwami; nad pamięcią o obywatelach „małej ojczyzny” – lekarzach, nauczycielach;
- tworzenie wirtualnych muzeów – (nie zawsze potrzeba fizycznej przestrzeni), wirtualne zbiory pamiątek rodzinnych, zdjęć, dokumentować zwykłe wydarzenia niezwykłych ludzi – mieszkańców Mikołowa, czerpiąc z rodzinnych archiwów i przebogatej historii poszczególnych miejscowości wchodzących dziś w skład gminy;
- opiekę nad krajobrazem i jego elementami – poprzez stworzenie wzorników architektonicznych/urbanistycznych inspirujących do nieuchronnych przekształceń, także kształtowania nowej zabudowy na terenach chronionych; opartych o szczególne cechy zabudowy, stosowane materiały i formy;
- uwrażliwianie młodzieży na historię miejsc/obiektów poprzez atrakcyjne formy jak gry terenowe, spacer edukacyjny;
- korzystanie z mediów społecznościowych – propagując udział w tropieniu przeszłości;
- angażowanie wolontariuszy w cykliczne sprzątanie miejsc publicznych, oraz opiekę nad zapomnianymi miejscami (cmentarzami), kapliczkami itd.

12. Spis tabel

Tabela 1. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mikołów-Centrum	24
Tabela 2. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Borowa Wieś	28
Tabela 3. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Bujaków	28
Tabela 4. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Goj.....	29
Tabela 5. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Gniotek	29
Tabela 6. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Kamionka Jamna	30
Tabela 7. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Kolonia Huta	30
Tabela 8. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mokre	30
Tabela 9. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Paniowy	30
Tabela 10. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Regielowiec.....	31
Tabela 11. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Reta.....	31
Tabela 12. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Rusinów	31
Tabela 13. Obiekty zabytkowe zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Śmiłowice	32
Tabela 14. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mikołów-Centrum ...	32
Tabela 15. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Borowa Wieś.....	33
Tabela 16. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Bujaków	34
Tabela 17. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Kamionka-Jamna ..	34
Tabela 18. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mokre	34
Tabela 19. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Mokre – Sośnia Góra	35
Tabela 20. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Paniowy	35
Tabela 21. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Reta	35
Tabela 22. Obiekty o wartościach kulturowych zakwalifikowane do ochrony w ramach zapisu w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Mikołów, Śmiłowice.....	35
Tabela 23. Stanowiska archeologiczne na terenie Mikołowa.....	36
Tabela 24. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Mikołów-Centrum	40
Tabela 25. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Borowa Wieś	45
Tabela 26. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Bujaków	45
Tabela 27. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Mokre	45
Tabela 28. Obiekty wpisane do rejestru zabytków: Paniowy	46

Tabela 29. Wyniki analizy SWOT dla powiatu z wyszczególnieniem Mikołowa	48
Tabela 30. Analiza SWOT potencjału promocyjnego gminy Mikołów	49
Tabela 31. Oceny aktualnego poziomu ochrony zabytków i opieki nad nimi w Gminie	51
Tabela 32. Części gminy, gdzie znajdują się zabytki, które wymagają lepszej ochrony i opieki w przyszłości (pytanie wielokrotnego wyboru)	51
Tabela 33. Zabytki, które wymagają lepszej ochrony i opieki w przyszłości (pytanie wielokrotnego wyboru)	51
Tabela 34. Priorytety GPOnZ	53
Tabela 35. Kierunki działań GPOnZ	55

- **Załącznik nr 1 Projekt pisma do WKZ**

Śląski Wojewódzki Konserwator

Zabytków w Katowicach

ul. Francuska 12,

40-015 Katowice

tel. (32)253 77 98, fax. (32) 256 48 58

www.wkz.katowice.pl

Działając na podstawie art. 87 ust 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zmianami) zwracam się z prośbą o zaopiniowanie „Gminnego programu opieki nad zabytkami na terenie Miasta Mikołowa wraz z Gminną Ewidencją Zabytków na lata 2016-2020”.

Załącznik: projekt GPOnZ i spis kart GEZ

- **Załącznik nr 2 . Projekt uchwały przyjmującej GPOnZ wraz z Gminną Ewidencją Zabytków**

**UCHWAŁA NR ....
RADY MIEJSKIEJ
MIKOŁOWA**

dnia .....2016 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego programu opieki nad zabytkami na terenie Miasta Mikołowa wraz z Gminną Ewidencją Zabytków na lata 2016-2020”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9) i art. 18 ust. 2 pkt 15) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. 2013 r. poz. 594 z późniejszymi zmianami) i art. 87 ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 1446)

Rada Miejska Mikołowa uchwała

§ 1. Przyjąć do realizacji „Gminny program opieki nad zabytkami na terenie Miasta Mikołowa wraz z Gminną Ewidencją Zabytków” na lata 2016-2020.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Mikołowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.